

Covid-19 Sürecinde Uzaktan Eğitim, Türkiye'deki Suriyeli Öğrenciler İçin Fırsatlar ve Engeller

IQDQ

مركز الحوار السوري
Syrian Dialogue Center

İçindekiler

Yönetici Özeti:.....	2
Giriş:.....	4
Çalışmanın önemi:.....	5
Çalışma metodolojisi ve soruları:.....	6
Çalışmanın terminolojisi:.....	8
Birincisi: Türkiye'de e-öğitime geçiş deneyimi:	10
1- Türk öğretmenlerin görüşleri:	10
2- Öğrencilerin görüşleri:.....	13
3- Velilerin görüşleri:.....	14
4- Altyapıya sahip olma:.....	14
İkincisi: Suriyeli öğrencilerin e-öğitim sürecine geçiş deneyimleri:.....	16
1- EBA TV dersleri:	18
2- EBA eğitim platformu:.....	23
3- Canlı dersler:	27
4- Öğretmenlerin öğrenci takibi:.....	33
5- Teknik problemler:	33
Üçüncüsü: Sonuç.....	34
Dördüncüsü: Öneriler:	37
Çalışma Eki – Artısıyla Eksisiyle E-Öğitim:	45

Yönetici Özeti:

Bu çalışma, Türkiye'de de zor koşullara sebep olan Covid-19'un uzaktan eğitim sürecini özellikle de sanal eğitimi nasıl etkilediğini değerlendirmektedir. Çalışmada, Türkiyeli öğrencilerin, öğretmenlerin ve ebeveynlerin düşünceleri ele alınıp Covid-19'un ortaya çıkardığı zor koşullarla alakalı Arap ve Suriyeli ebeveynlerin düşüncelerine odaklanmıştır. Aynı zamanda bu çalışma Arap ve Suriyeli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinden ne kadar yararlandıklarını ölçmektedir.

Elde ettiğimiz sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Velilerin %65'i uzaktan eğitim sisteminden memnun değilken, %35'i bu süreci iyi bir deneyim olarak görmektedir.
- Öğrencilerin %50'si ve daha fazlası ister televizyon yoluyla verilen dersler ister sanal dersler ya da ister canlı dersler olsun, uzaktan eğitim sürecini her türlü takip ettiklerini belirttiler. Televizyon yoluyla yapılan derslerin, öğrencilerin %50'si tarafından; sanal eğitim platformundan (EBA) derslerin, öğrencilerin %43'ü tarafından; canlı yapılan derslerin ise öğrencilerin %35'i tarafından takip edildiği görülmüştür. Veliler, öğrenciler için bu yollardan en çok, canlı derslerin etkili olduğunu belirtirken sonrasında sırasıyla sanal eğitim platformu (EBA) ve televizyon vasıtasıyla yapılan derslerden faydalandıklarını belirttiler.
- Televizyon yoluyla yapılan dersler birçok öğrenciye cazip gelmemiştir. Şöyle ki: öğrencilerin %40'ı televizyon derslerini izlemeye ilgi göstermediler. Öğrencilerin %17'sinin ise sanal elektronik platformlara ilgi göstermedikleri görülmüştür. Canlı yapılan derslere olan ilgi oranı ise %9 olarak görülmüştür.
- Uzaktan eğitimle alakalı kullanılan araçlar ve sunulan platformlardan habersiz olan ebeveynlerin oranı %10 olarak görülmüştür.
- Kız öğrencilerin %55'nin televizyon aracılığıyla yapılan derslere ilgi duydukları görülmüştür. Erkeklerin ise %47 oranla ilgilendikleri görülmüştür.
- Düzenli ders sınıflarındaki öğrencilerin kaynaşma sınıflarındaki öğrencilere göre uzaktan eğitim sürecinden daha çok faydalandıkları görülmüştür. Entegrasyon sınıfı öğrencilerinin televizyon derslerine %46 oranla ilgi gösterdikleri görülmüştür. Diğer taraftan düzenli ders sınıfı öğrencileri %51 oranla televizyon derslerine ilgi göstermişlerdir.
- Sonuçlara ve değerlendirmelere göre İstanbul'da eğitim gören Suriyeli öğrencilerin diğer illerdeki yaşlıtlarına göre televizyon aracıyla yapılan dersleri daha çok takip ettikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda EBA elektronik platformundan daha çok faydalandıkları görülmüştür.

- Eğitim sürecinde öğrencinin sağlıklı eğitim almasında dil faktörünün çok önemli olduğu görülmüştür. Değerlendirmeler, öğrencilerin dil yatkınlıkları oranında fayda gördüklerini göstermiştir.
- Eğitim aşamasının etkilenmesi hakkında: televizyon vasıtasıyla yapılan derslerden en çok faydalanan kesimin ortaokul öğrencileri olduğu görülmüştür. Ardından lise öğrencileri ve daha sonra ilkokul öğrencileri gelmektedir. Ancak lise öğrencilerinin sunulan araçların kullanılmasında ilgisizlik oranı konusunda en yüksek orana sahip oldukları saptanmıştır. Derslere devamsızlık oranı olarak da ilkokul öğrencilerinin diğer öğrencilere nazaran devamsızlık hakkını daha çok kullanan öğrenciler olduğu görülmüştür.
- Sonuçlara göre öğretmenlerin, öğrencilerin yarısından fazlasıyla yeteri kadar ilgilenmedikleri görülmektedir.
- Ebeveynler normal eğitim sürecinden uzaktan eğitim sürecine geçiş hususunda yeterince hazır değiller. Aynı zamanda uzaktan eğitim süreciyle ilgili yeterli bir şekilde bilgilendirilmemişlerdir. Eğitimi takip etme ve iletişim kurma konusunda beklenen rolün sergilenememesi bundandır.
- Elektronik eğitim süreci için başta teknoloji aygıtlara bağlı olan kısımlar olmak üzere yeterli bir altyapının hazırlanmadığı görülmüştür. Özellikle birçok Suriyeli aile, okulda birden fazla öğrenci okuttuğu için yeterli araçları sağlamakta zorluk çekmiştir. Aynı zamanda evlerin çoğunda televizyon bulunmuyor. Bunun yanı sıra internet paket tarifeleri oldukça maliyetlidir.
- Öğrencilerin tümünün bir dönem önceki notlarına göre başarılı sayılacağı ve hepsinin bir üst sınıfa geçeceği haberi aksi bir duruma sebep olmuştur. Bu haber öğrenciler nezdinde çaba harcasalar bile onların başarılarını etkilemeyeceğini düşündükleri için eğitim sürecini takip etme gayretlerinde ve heveslerinde bir gerileme meydana getirdi.
- Ebeveynler, çocukların Türkçe konusunda gerilediğini düşünmektedirler. Özellikle henüz Türkçeye hâkim olmayan ve zayıf seviyede olan öğrenciler için geçerli bir durum olduğunu ifade ediyorlar. Zira uzaktan eğitim sistemi, anlatmak ve anlamak yöntemine dayanıyor. Dolayısıyla öğrenciler öğretmenlerle yeterince diyalog içine girememiştir.
- Uyum sınıfları ile ilgili olarak da yaz tatili boyunca uzaktan eğitim süreci zorunlu birkaç ders saati olarak devam etti. Velilerin çoğu bunun yeterli olmadığı kanaatindedir ve gelecek yılda yapılacak uyum sınıfları konusunda telaşlı oldukları görülmüştür.

Giriş:

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından yayınlanan bir raporda, Covid-19 virüs krizinin bir sonucu olarak dünyanın çoğu ülkesinde Ocak 2020'den bu yana dünyadaki okul öğrencilerinin dörtte üçünden fazlası, yaklaşık 1,5 milyar öğrencinin dersliklere girmesine izin verilmediği belirtilmiştir. Aynı yılın Eylül ayından önce sınıflara dönebilecekleri beklenmemektedir¹.

Rapor, Covid-19'dan etkilenen on zengin ülkeden dokuzunun, dört fakir ülkeden de birinin bir şekilde uzaktan eğitime geçtiğini belirtmiştir. Bu durumda, fakir çocukların çoğu, eğitimden birçok nedenden dolayı mahrum kalmıştır. Elektronik cihazların ve internet hizmetlerinin yokluğu veya ebeveynlerinin onları dersleri takip etmeye zorlamamaları bu sebeplerin başlıcalarıdır.²

Uzaktan eğitim süreci, Covid-19 salgını sırasında gelişmiş ülkelerde bile öğrenci katılımında düşüşe uğramıştır. İngiltere'de özel okullar, öğrencilerinin yarısından fazlasını sanal sınıflara çekebilmişken, devlet okulları beş öğrenciden sadece birini çekebilmiştir. Bazı Amerikan okulları ise öğrencilerinin üçte birinden fazlasının okul sistemine giriş yapmadığını ve derslere katılmadığını bildirmiştir. Bazı uzmanlar, düşük katılımın nedeninin, okul sistemlerinin öğrencinin bireysel öğrenme sorumluluğunu geliştirmemesi olduğunu düşünmektedir³.

Başka bir araştırma, öğrencinin eğitim sürecinden birkaç ay bile uzak kalmasının biriken kayıplarla birkaç yıl sonra ortaya çıktığını göstermektedir. Çalışma, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki çocukların, okulun üç aylık kapanmasının bir sonucu olarak bir yıldan fazla öğrenim kaybedebileceklerini ortaya koymaktadır⁴.

¹ Covid-19 için okulların kapanması hayat boyu zarar veriyor ve eşitsizliği artırıyor.

Closing schools for Covid-19 does lifelong harm and widens inequality, economist, Apr 30th, 2020, <https://econ.st/2BEpFLD>

² Önceki kaynak

³ Önceki kaynak

⁴ Çalışma, örneğin, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki üçüncü sınıf öğrencileri için öğrenme oranı üçte bir oranında azaltılırsa öğrenciler, onuncu sınıfa geldiklerinde, herhangi bir telafi sürecinden geçmemeleri durumunda, eğitimi bırakmayanlara göre tam bir akademik yıl daha geride olacaklarını göstermektedir. Öğrenciler dördüncü sınıf derslerine geçmeden önce üçüncü sınıf müfredatının bir kısmı telafi edilirse, bu öğrencinin eğitim sistemi yarı yarıya telafi edilmiş olacaktır. Ancak bu, öğrencinin örneğin onuncu sınıfta iken eğitimi bırakmayan akranlarıyla aynı seviyede olacağı anlamına gelmez, öğrenci bir akademik yılın yarısı kadar geride olacaktır.

Kaynak: Covid-19 sonucunda uzun vadede ne kadar eğitim kaybedilebilir ve azaltma stratejileri nasıl yardımcı olabilir?

How much learning may be lost in the long-run from COVID-19 and how can mitigation strategies help?, Brookings, June 15, 2020, <https://brook.gs/3idK7CO>

Sanal eğitimin en önemli araçlarından biri olan uzaktan eğitim süreci çok fazla çalışma ve araştırmaya konu olmuştur. Özellikle Covid-19 salgınının oluşturduğu sağlık tehditlerine karşı tek çözüm haline gelmesi ve arzulanamayan sonuçları verebilmek için pahalı ve özel bir altyapıya ihtiyaç duyması nedeniyle avantajlarının dezavantajlarından daha fazla olduğunu görenler ve dezavantajlarının daha fazla olduğunu görenler arasında tartışmalar açmıştır⁵.

Bu çalışmada, Covid-19 salgını sonucunda eğitim sürecinin kısmen kesintiye uğramasının etkisini incelemek ve geleneksel eğitim sürecinden uzaktan eğitim sürecine nasıl geçileceğini ve Türk okullarındaki Suriyeli öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla, çoğu sektörü etkileyen genel kapanış koşullarının bir sonucu olarak doğrudan bu süreci takip eden Suriyeli öğrencilerin ebeveynlerinden bir örneklemin görüşlerini araştırarak, ebeveynlerin kişisel izlenimlerini ve öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine tepkilerini ve bundan ne ölçüde yararlandıklarını tespit etmeye çalışmaktadır.

Çalışmanın önemi:

Bu çalışmanın fikri, entegrasyon kararından dört yıl sonra Türk okullarındaki Suriyeli öğrencilerin sosyal entegrasyon durumunu inceleyen üç bölümden oluşan "Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına entegrasyonunun önündeki engeller" dizisinin⁶ çalışmaları esnasında ortaya çıkmıştır. Bir önceki çalışmanın yayına hazırlık aşamasında eğitim sistemini de kapsayan Covid-19 salgınının tedbirleri alınmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Suriyeli öğrenciyi eğitimi açısından ve sosyal olarak etkileyen faktörlerden biri olduğu için sanal eğitime geçişin etkisinin tespit edilme gerekliliği doğmuştur.

Bu makalenin önemi, Türkiye'deki hassas gruplardan sayılan Suriyeli mülteci öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları ve engelleri tespit etmeye çalışmasından kaynaklanmaktadır. Suriyeli öğrencilerin çoğu, Türk öğrencilerle aynı müfredatı görmesine ve aynı mevcut araçları kullanmasına rağmen, özellikle de uzaktan eğitim sisteminde geleneksel eğitim sisteminin birçok özelliğini

⁵ Bu çalışmanın, uzaktan eğitim sürecinin başlangıcından günümüze kadar olan gelişimi, bu süreçte kullanılan formatları, avantajları ve dezavantajlarına dair ek bir özeti bulunmaktadır.

⁶ Çalışmanın üç bölümüne aşağıdaki bağlantılardan erişilebilir.

- "Türk okullarında Suriyeli Öğrenciler, Entegrasyon Kararından Dört Yıl Sonra", birinci yayın, <http://www.sydialogue.org/ar/169>
- "Okul Sistemi ve Entegrasyon Sürecine Etkileri", ikinci yayın, <http://www.sydialogue.org/ar/172>
- "Öğrenci ve Aile - Entegrasyon Çabalarının Başarılı Olmasında Ailenin ve Bireyin Rolü", üçüncü yayın, <http://www.sydialogue.org/ar/174>

bulunmadığı için, bu eğitimin getirilerini onlar için daha az kılacak çeşitli konularla Türklerden farklıdır. Aynı zamanda Suriyeli öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine tepkileri Türk öğrencilerden farklı olabilir çünkü anadillerinden farklı bir dilde öğrenim görmekteler. Bu da eğitim sürecini takip etmeleri için ek çaba sarf etmelerini gerektirmekte ve doğrudan öğretmen gözetimi olmadığı için kaçmaya ve ihmal etmeye itebilmektedir.

Öte yandan Suriyeli öğrenciler daha önce uzaktan eğitim sistemi ile tanışmamıştı ve çoğu Covid-19 salgınından önce Türkiye okul müfredatında destekleyici platformların olduğunu bilmiyordu. Bu nedenle bu sürece geçiş çoğu için ani bir olaydı. Aynı zamanda, birçok ailenin kötüleşen ekonomik durumu ve Türk ailelere göre tek ailedeki öğrenci sayısının fazla olması ebeveynlerin takip etmesini zorlaştırmıştır.

Bu çalışma Suriyeli öğrencilerin durumuna ve söz konusu süreçten ne ölçüde yararlandıklarına ışık tutsa da pek çok yerde Türk ve tüm uyruklardan yabancı öğrencilerin karşılaşabilecekleri bazı sorunlara dikkat çekmeye ve mevcut eğitim sürecini geliştirecek ve yararlılığını artıracak kapsamlı çözümler önermeye çalışmıştır. Suriyelilerin artık bir parçası olduğu Türk toplumunun yararına olan tüm çabalara katkıda bulunmanın bir görevi olduğuna inanan Suriye Diyalog Merkezi'nin toplumsal sorumluluğundan yola çıkarak, çalışmanın sonunda, yararlanacak olan kimsenin uyuşuna bakılmaksızın, çoğu eğitim sürecini desteklemek ve geliştirmekle ilgili olan yaklaşık 60 öneri yer alıyor.

Çalışma metodolojisi ve soruları:

Çalışma aşağıdaki sorulara cevap vermeye çalışarak başlamıştır:

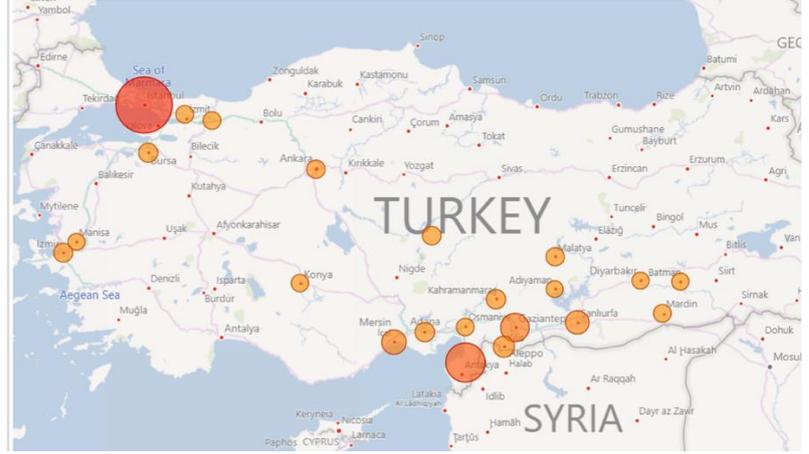
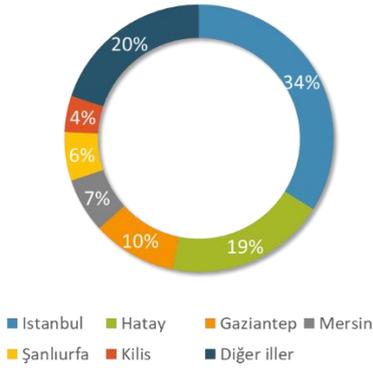
- 1- Suriyeli öğrenci sanal eğitime geçişe nasıl tepki verdi?
- 2- Suriyeli öğrencinin bu süreçten yararlanma derecesi, Türk öğrencininkine yakın mıydı?
- 3- Özellikle Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2020-2021 akademik yılına uzaktan eğitimle ile başlama kararından sonra, Suriyeli öğrencilerin bu süreçten yararlanma verimliliğini nasıl artırabiliriz?

Bu çalışmada tanımlayıcı ve analitik yaklaşım kullanılmıştır. İkincil kaynak olarak Arapça, Türkçe ve İngilizce dillerinde yayınlanan makaleler, raporlar ve araştırma çalışmaları, birincil kaynak olarak da ebeveynlere yönelik Şekil 1'de gösterildiği gibi birkaç şehre dağıtılan ve 660 velinin katıldığı kendi

kendine katılan rastgele seçilen bir örneklem⁷ hedefleyen elektronik bir anket kullanılmıştır⁸. Anketin sonuçları Excel ve SPSS programları kullanılarak analiz edilmiştir⁹. Araştırma ekibi Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin ebeveynleri ve Amerika'daki evde eğitim sistemini veya uzaktan eğitim kurslarını kullanan bazı ebeveynlerle bir dizi doğrudan görüşme gerçekleştirilmiştir¹⁰.

Örneklemin genel özellikleri¹¹:

İllere göre cevapların dağılımı

Şekil 1: Örneklemin şehirlere göre dağılımı

⁷ Kendi kendine katılan rastgele seçilen örneklem ile ilgili daha fazla bilgi için:

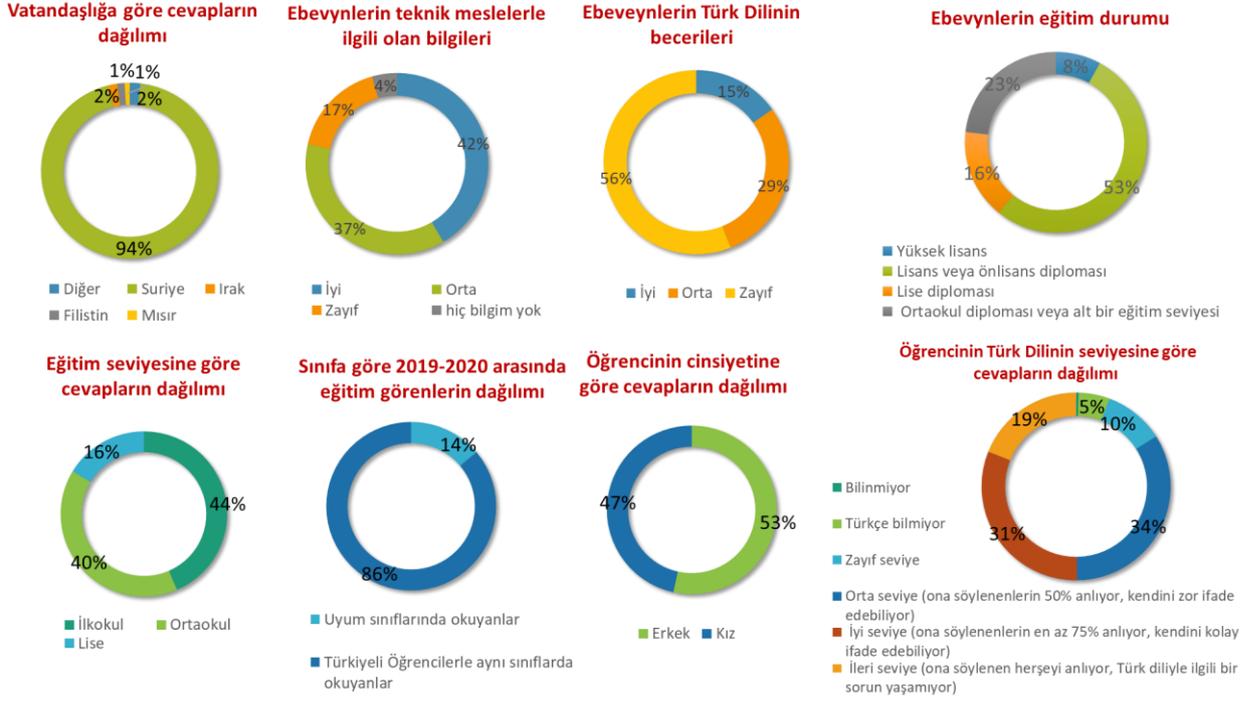
"RESEARCH METHODS FOR BUSINESS STUDENTS" MARK SAUNDERS PHILIP LEWIS ADRIAN THORNHILL,2012, www.pearson.com/uk

⁸ Anket sonuçları 1-15 Temmuz 2020 tarihleri arasında toplanmış ve bazı ebeveynlerle bazı görüşmeler yapılmıştır.

⁹ İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, sadece istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösteren değişkenlere odaklanılmıştır.

¹⁰ Amerika Birleşik Devletleri, özellikle elektronik biçiminde uzaktan eğitim alanında önde gelen ülkelerden biridir. Üniversiteleri bu sistemi kullanan ilk üniversiteler arasındadır. Daha sonra çoğu akademik seviyelere de taşımıştır.

¹¹ Çalışmada, velilerin teknik konularda bilgisi ve Türkçe düzeyini belirlemede beş puanlık ölçek kullanılmıştır. 1 puan "hiç bilmiyorum" ve 5 puan "çok iyi seviyede" anlamına gelmektedir. Öğrencinin Türkçe seviyesi için ayrıntılı bir ölçek kullanılmıştır. Öğrencinin Türkçe seviyesi şu şekilde belirlenmiştir: zayıf düzeyde (Türkçe konuşmayı bilmiyor), orta düzeyde (anlatılanların %50'sini anlıyor ve kendini ifade etmekte zorlanıyor), iyi düzeyde (anlatılanların %75'inden fazlasını anlıyor ve kendini kolayca ifade ediyor), ileri düzey (kendisine söylenen hemen her şeyi anlıyor, Türkçe dili ile ilgili herhangi bir sorunu yoktur).

Şekil 2: Örneklemin bilgileri

Çalışmanın terminolojisi:

Çalışmada tekrarlanan en bariz terimler arasında

E-egitim:

Öğretmenin ve öğrencilerin fiziksel olarak aynı yerde olmadıkları ve İnternet, e-posta ve eğitim platformları gibi birkaç araç ve çözüm kullanılan bir uzaktan eğitim şeklidir. "dijital eğitim", "çevrimiçi eğitim" veya "sanal sınıflar" gibi bazı terimlerle de ifade edilmektedir¹².

EBA eğitim platformu¹³:

Covid-19 krizinden önce oluşturulan, öğrenciler için destekleyici bir devlet eğitim platformudur. Destekleyici videolu ders anlatımları, etkileşimli alıştırılmalar, oyunlar ve testler yoluyla tüm öğrencilere ücretsiz olarak hizmet sunmaktadır. Öğrenciler için bilgileri ilgi çekici ve modern bir şekilde iletmekte, öğrencilerin aralarında tartışmalar yapma ve sanal puanlar ve madalyalar kazanma imkanını sağlamaktadır.

¹² Uzaktan eğitim kavramı:

Defining Distance Learning, ViewSonic, July 21, 2020, <https://bit.ly/3a2i2LL>

¹³ Eğitim Bilişim Ağı kısaltmasıdır.

<https://www.eba.gov.tr/>

Entegrasyon sınıfları:

Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi "PIKTES" projesi kapsamında Suriyeli ve Arap çocuklara özel Türkçe eğitimi için oluşturulan sınıflardır. Türkçesi orta ve zayıf seviyede olan Suriyeli ve Arap öğrencilerin temel sınıflarından ayrı sınıflarda, diğer derslere devam etmeden ve temel sınıflarına dönmeden önce tüm okul saatleri boyunca yoğun bir şekilde Türkçe dili dersleri (birinci ve ikinci seviye) verilmektedir¹⁴.

¹⁴"Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES)", Geçici Koruma Altındaki çocukların, Türkiye'deki eğitime erişimlerine katkıda bulunmak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bir eğitim projesidir. PIKTES bütçesinin tamamı, Avrupa Birliği tarafından, "Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT)" anlaşması çerçevesinde doğrudan hibe yöntemiyle karşılanmaktadır. 03.10.2016 tarihinde başlatılan Proje, halen ülkemizin 26 ilinde sürdürülmektedir. 2018 yılı Aralık ayında 2. fazına başlayan PIKTES Projesi 2021 yılı Aralık ayına kadar devam edecektir. , <https://piktes.gov.tr/Home/IndexAR>

Birincisi: Türkiye'de e-egitime geçiş deneyimi:

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı 13.03.2020 tarihinde Türkiye'de iki Covid-19 vakası tespitinden sonra Türk okullarında eğitim sürecine ara verildiğini duyurdu. Türkiye Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk düzenlediği basın toplantısında 23.03.2020 tarihinden itibaren tüm öğrencilerin eğitimlerine televizyon ve EBA platformu yoluyla uzaktan devam edeceklerini belirtti. EBA, özel öğretmen veya eğitim kursu kullanmadan öğrencilerin derslerinde kendilerini güçlendirmelerine yardımcı olmak için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen eğitim platformudur¹⁵.

Eğitim süreci, birçoğu aşılabilir bazı engellerle karşılaşmasına rağmen Mayıs ayı sonuna kadar devam etmiştir. Ancak, bu süreçte Türkiye'nin genel olarak tepkileri olumlu değildi, aksine süreç çok eleştirildi. Bazıları bilgisayar ve tableti olmayan yoksul grupları eğitim platformlarından ve çevrimiçi derslerden mahrum bıraktığını ve görsel sorunları olan öğrenciler için çözüm üretmediğini düşünmüştür¹⁶.

Son dönemde pek çok uzman ve araştırmacı, bu süreci geliştirmek ve ilerletmek amacıyla aşağıdaki gibi süreçle doğrudan veya dolaylı olarak ilgililerin görüşlerini araştırarak incelemiş ve değerlendirmiştir.

1- Türk öğretmenlerin görüşleri:

Bazı öğretmenler, televizyon videolarının içeriklerinin tekdüze olduğunu, merak uyandırıcı veya ilgi çekici olmadığını ve videoların mevcut formatının öğrenciyi sakinleştirmek yerine stresini artırdığını düşünmektedir. Diğerleri uzaktan eğitimin teknik araç gereçlere odaklandığını, okuma etkinlikleri, ev oyunları veya jimnastik, dans, dikiş gibi etkinlikler sunmadığını, dolayısıyla öğrencilerin karantina dönemindeki psikolojik durumlarını ve olumsuz ruh hallerini dikkate almadığını düşünmektedir¹⁷.

¹⁵ Türkiye'de okulların kapatılmasından sonra öğrenciler eğitimlerine uzaktan nasıl devam edecek? Enabbaladi, 13.03.2020,

<https://bit.ly/2Xlu2gi>

¹⁶ Uzaktan eğitim tartışmalı başladı, DW TÜRKİYE, 25/3/2020, <https://bit.ly/2P1L0L4>

¹⁷ Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından hazırlanan bir rapor. İstanbul, İzmir, Antalya ve Kocaeli şehirlerinden 4435 ilkökul öğrencisi, 9536 orta okul ve lise öğrencisi, 5661 öğretmen ve 25395 velinin katıldığı bir anket kullanılmıştır.

Uzaktan eğitim raporu: Hem öğretmenler hem de veliler uzaktan eğitimin tek başına yetmediğine inanıyor, A3 haber, 16/5/2020,

<https://bit.ly/2CJgQRn>

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin sosyalleşmeye katkısına ilişkin görüşleri farklılık göstermiştir. Bir ankete katılan öğretmenlerin %41'i bu sürecin öğrencinin sosyalleşmesine yardımcı olmadığını düşünürken, %33'ü bu sürecin sosyalleşmeyi destekleyebileceğini düşünmektedir. Ayrıca öğretmenlerin %65'i uzaktan eğitim ortamının öğrencinin ders sırasında öğretmen fark etmediği halde öğretmenin sesini kısılabileceğini, oynayabileceğini, yemek yiyebileceğini veya yatması mümkün olduğu için öğrenciyi motive etmek veya kontrol etmek için öğretmene imkân vermediğini düşünmektedir.¹⁸

Teknik problemlerle ilgili olarak öğretmenlerin %55'i internetteki arızalar veya aksaklıklar sonucu sorunlarla karşılaştığını, %40'ı bu süreçte kullandıkları kişisel cihazlarında problem yaşadığını, %20'si eğitim platformuna erişimde problem yaşadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %32'si, çoğu eğitim platformlarına erişmek için telefon kullananlardan, herhangi bir teknik sorunla karşılaşmamıştır. Masaüstü veya dizüstü bilgisayar kullananlar daha fazla teknik aksaklıklarla karşılaşmıştır.¹⁹

Uzaktan eğitim sürecinin, özellikle ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin dil becerilerini geliştirmesi ile ilgili olarak, öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibi farklılık göstermiştir:²⁰

1. **Dinleme becerisi:** Öğretmenlerin %41'i uzaktan eğitimin dinleme becerisinin geliştirilmesinde yararlı olmadığını belirtirken, %33'ü uzaktan eğitim sürecinin öğrencinin dinleme becerisini geliştirebileceğine inanmaktadır. Öğretmenlerin %26'sı bu konuda tarafsız bir tutum sergiledi.
2. **Okuma becerisi:** Öğretmenlerin %55'i uzaktan eğitim sürecinin öğrencinin okuma becerisinin geliştirilmesine katkısının düşük olduğuna inanırken sadece %29'u bu sürecin okuma becerisini orta düzeyde geliştirebileceğini düşünmüştür. Öğretmenler bunun sebebinin uzaktan eğitimde derslerin düz anlatım ile yürütülmesi, etkileşimli etkinliklerin yapma imkanının sınırlı olması ve bilgisayar veya telefon ekranlarından okumanın zor ve göz yorucu olması olduğunu düşünmektedir.
3. **Konuşma becerisi:** Öğretmenlerin %65'i uzaktan eğitimin konuşma becerisinin geliştirilmesine katkısını düşük görürken, %22'si bu katkının orta düzeyde olduğunu düşünmektedir. Bazı

¹⁸ Önceki kaynak

¹⁹ Önceki kaynak

²⁰ Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 2020,

<https://bit.ly/303Leyl>

öğretmenler bunun teknik sorunlar, bağlantı kopması veya seste netlik olmaması durumlarından kaynaklandığını ve öğretmenle öğrenci arasındaki doğrudan etkileşimin öğrenciyi soru sormaya veya konuşmaya motive ettiğini düşünmektedir. Bazı öğretmenler ise uzaktan eğitim deneyiminin, başkaları önünde konuşma yapmada utanan öğrencilerin korkularının üstesinden gelmeye yardım ettiğini düşünmektedir.

4. **Yazma becerisi:** Öğretmenlerin %54'ü, uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye katkısının düşük olduğunu düşünürken, diğer %22'si bunu orta seviyede ve geri kalan %24'ü yüksek seviyede olarak değerlendirmiştir. Bazı öğretmenler olumsuz görüşlerini öğretmenin sohbet penceresinde yazılanlar hariç öğrencinin yazdıklarını takip edememesi, öğrencinin yazımında hata olma durumunda öğretmenin yazılı not vermesinin zor olması ve sözlü olarak ifade etmekle sınırlı kalması ile açıklamıştır. Bunun yanında, öğretmenler bilgisayarda yazmanın öğrencinin kalem kullanma becerisini zayıflattığını düşünmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin %77'si uzaktan eğitim sürecine geçişin sorumluluklarını artırdığını belirtirken, %12'si sorumluluklarının değişmediğini söylemiştir. Bazı öğretmenler kendilerinin yeni sorumluluklarına örnek olarak sunum hazırlama ve öğrencilerin ödevlerinin takibinin yanı sıra internet sorunları ve aksaklıklarına işaret etmiştir.²¹

Önceki rakamlara ve önceki iki çalışmada yayınlanan öğretmenlerin görüşlerine dönersek, aşağıdaki sonuçlara varılabilir:

- Uzaktan eğitim süreci, özellikle ilkokul öğretmenleri için büyük zorluklara sebep olmuştur. Bu, ders sırasında öğrencileri zapt etmenin zorluğundan ve öğrencinin odaklanmasını engelleyen birçok dikkat dağıtıcı unsurların varlığından kaynaklanmaktadır.
- Bazı görüşlerden, pratik deneyimin yokluğunun ve sanal sınıfların yönetiminde bazı gerekli deneyim eksikliğinin öğretmenler için birçok sorun oluşturduğu anlaşılmıştır. Öğretmenlerin bu alandaki uzmanların deneyimlerinden yararlanarak ya da bu amaçla geliştirilen bazı araç ve uygulamaları kullanarak aşılabilecek uzaktan eğitim sürecinin çıktılarını azaltan engel olarak gördükleri birçok konu bulunmaktadır.

²¹ Önceki kaynak

- Dil becerilerinin geliştirilmesi en büyük zorluk gibi görünmektedir. Öğretmenlerin bu bağlamdaki değerlendirmelerinin genel olarak olumsuz olduğuna bakılırsa, ana dillerinden farklı dilde eğitim gören Suriyeli ve yabancı öğrenciler için daha büyük engellerin olması beklenebilir.

2- Öğrencilerin görüşleri:

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin asıl hedef olduğu için birçok akademik çalışma öğrencilerin bu sürece ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Geniş bir öğrenci grubu üzerinde yapılan bir araştırmada²², ankete katılan ilkökul öğrencilerinin yalnızca %12'sinin uzaktan eğitimi okuldaki eğitime göre daha etkili bulurken, öğrencilerin %75'i öğrenmek için yüz yüze iletişime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. İlkokul öğrencilerinin çoğu Covid-19 krizinde uzaktan eğitimin bir alternatif olarak etkili ve faydalı olduğunu ancak okulda yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini belirtmektedir. Öğrencilerin %80'i bu süreçte ödevlerini kendileri yaptıklarını söylemiştir. Birçoğunun geleneksel eğitime tekrar geçildiğinde bile uzaktan eğitim yoluyla çeşitli konularda ders almak isteyeceklerini belirtmiştir.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin cevapları ise %55 olumlu ve %45 olumsuz izlenim oranları ile daha olumlu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %26'sı, uzaktan eğitim deneyiminin konuları defalarca tekrar etmelerini sağladığını, bazıları ise ev ortamında veya ebeveyn gözetiminde odaklanmak için daha büyük bir fırsat bulunduğunu ve deneyimi keyifli ve modern bulunduğunu belirtmiştir.²³

Olumsuz izlenimlere sahip öğrenciler, odaklanmanın zorluğu, öğretmenden anlamamaları, teknik sorunların olması, açık mikrofonların sebep olduğu gürültüden rahatsız olmaları, öğrencilerin aynı anda soru sormaları, öğretmenin bilgisayarda yazıp çizememesi, disiplin ve rutin eksikliği ve zaman kısıtlamasından dolayı sorularının cevaplanmaması şeklindeki görüşlerini bildirmiştir.²⁴

Öğrencilerin %54'ü uzaktan eğitim sürecinin devam etmesine olumlu baktığını belirtirken, %33'ü bu süreçle ilgili olumsuz görüşlerini ifade etmiştir. Öğrencilerin %23'ü ise bu konu hakkında kararsız

²² UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİ ÜZERİNE VELİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERDEN ELDE EDİLEN VERİLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA BULGULARININ RAPORU, BAĞÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ, 15/4/2020, <https://bit.ly/3k7hAAe>

²³ Covid-19 Salgını Sürecinde Fen Bilimleri Dersinin Uzaktan Eğitim ile Verilmesine Yönelik Öğrenci Görüşleri, Journal of Current Researches on Social Sciences,9/6/2020, <https://bit.ly/3hY8F2z>

²⁴ Önceki kaynak

kalmıştır. Ayrıca öğrencilerin %51'i uzaktan eğitim sürecinde motive olmakta zorlandıklarını düşünmüştür.²⁵

3- Velilerin görüşleri:

Velilerin %22'si uzaktan eğitim sürecinden memnun kaldığını, %45'i memnun kalmadığını ifade ederken, %32'si ise bu konuda kararsız kalmıştır. Velilerin %83'ü geleneksel eğitimi tercih ettiğini belirtmiştir ancak uzaktan eğitim sürecinin temel geleneksel eğitim sürecini desteklemek için veya eğitim sürecinin geleneksel şekliyle devam edemediği durumlarda kabul edilebilir bir çözüm olabileceğini belirtmişlerdir.²⁶

Ebeveynlerin %59'u uzaktan eğitimin geleceğin eğitim modeli olarak benimsenemeyeceğini düşündüklerini, %63'ü uzaktan eğitimin öğrenci için sorumluluk ve bağımsızlık duygusunu geliştirmediğini, %75'i kayıtlı dersler yerine canlı dersi tercih ettiklerini belirtmiştir. Velilerin %42'si çocuklarının uzaktan eğitimden memnun olduklarını düşünmekte, %87'si evdeki teknolojik koşullarının uzaktan eğitim için yeterli olduğunu belirtmekte ve %75'i öğrencinin uzaktan eğitim sürecinde ihtiyaç duyduğu her türlü desteğin okulu tarafından sağlandığını ifade etmektedir.²⁷

4- Altyapıya sahip olma:

Altyapıya sahip olmak, herhangi bir ülkedeki sanal eğitim deneyiminin başarısı için en önemli faktördür ve bunun bir göstergesi dijital uçurumdur. Dijital uçurum, çeşitli sosyoekonomik düzeylerde bireyler ve toplumlar arasında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim ve bunların kullanımındaki eşitsizlik olarak tanımlanmaktadır. Dijital uçurum, kişisel bilgisayar varlığı, İnternete erişim imkânı, internete erişim hızı ve kalitesi, bireylerin dijital okuryazarlığı gibi birçok gösterge aracılığıyla ölçülmektedir.

Teknolojik altyapı ve Türkiye'deki yaygınlığını değerlendiren bir çalışmada, 2019 yılında internete erişim imkânı olan haneler oranının %88'e ulaştığı belirtilmiştir. Türkiye genelinde internet kullanan bireylerin oranının %73 olduğu, bu oranın bölgeler arasındaki uçurumu gösteren bir şekilde, en yüksek olduğu bölge %85 ile İstanbul, en düşük olduğu bölgeler ise %53 ile Güneydoğu Anadolu

²⁵ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİ ÜZERİNE VELİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERDEN ELDE EDİLEN VERİLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA BULGULARININ RAPORU, BAĞÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ, 15/4/2020, <https://bit.ly/3k7hAAe>

²⁶ Önceki kaynak

²⁷ Önceki kaynak

olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, masaüstü bilgisayar bulunan hane oranı %18, taşınabilir bilgisayar bulunan hane oranı %38, tablet bulunan hane oranı %27 ve cep telefonu bulunan hanelerin oranı %99 olarak kaydedilmiştir.²⁸

Millî Eğitim Bakanlığı, 2011'de dijital becerileri geliştirmeye yönelik bir proje oluşturdu ancak proje bütçesinin büyük bir kısmı akıllı tahta ve internet altyapısı gibi altyapıların hazırlanmasına ayrılırken, öğrencilerin ve öğretmenlerin becerileri gerektiği gibi güçlendirilmemiştir. Bu dijital uçurumu azaltmak için, Öğretmen Akademisi Vakfı eğitimcilerin mesleki ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak için "eKampüs" uzaktan eğitim platformunu kurmuştur. Köylerde yaşayan çocukların eğitimlerinin ve gelişimlerinin desteklenmesi için içerik üretme ve geliştirme üzerinde çalışmalar yapan Köy Okulları Değişim Ağı "KODA Çözüm Masası" oluşturmuştur.²⁹

Başka bir çalışma, öğretmenlerin %50'sinin uzaktan eğitim konusunda daha önce deneyim sahibi olmadığını ve bu süreçten önce uzaktan eğitimi bilmediğini, %40'ının uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olduğunu ancak daha önce kullanmadığını ve öğretmenlerin yalnızca %10'unun uzaktan eğitim konusunda daha önceden deneyime sahip olduklarını belirtmiştir³⁰.

²⁸ Korona virüsün Eğitime Etkileri- 4: Dijital uçurum uzaktan eğitimi nasıl etkiliyor? eğitim reform girişimi ,15/4/2020,

<https://bit.ly/3adeAhd>

²⁹ Önceki kaynak

³⁰ Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 2020,

<https://bit.ly/303Leyl>

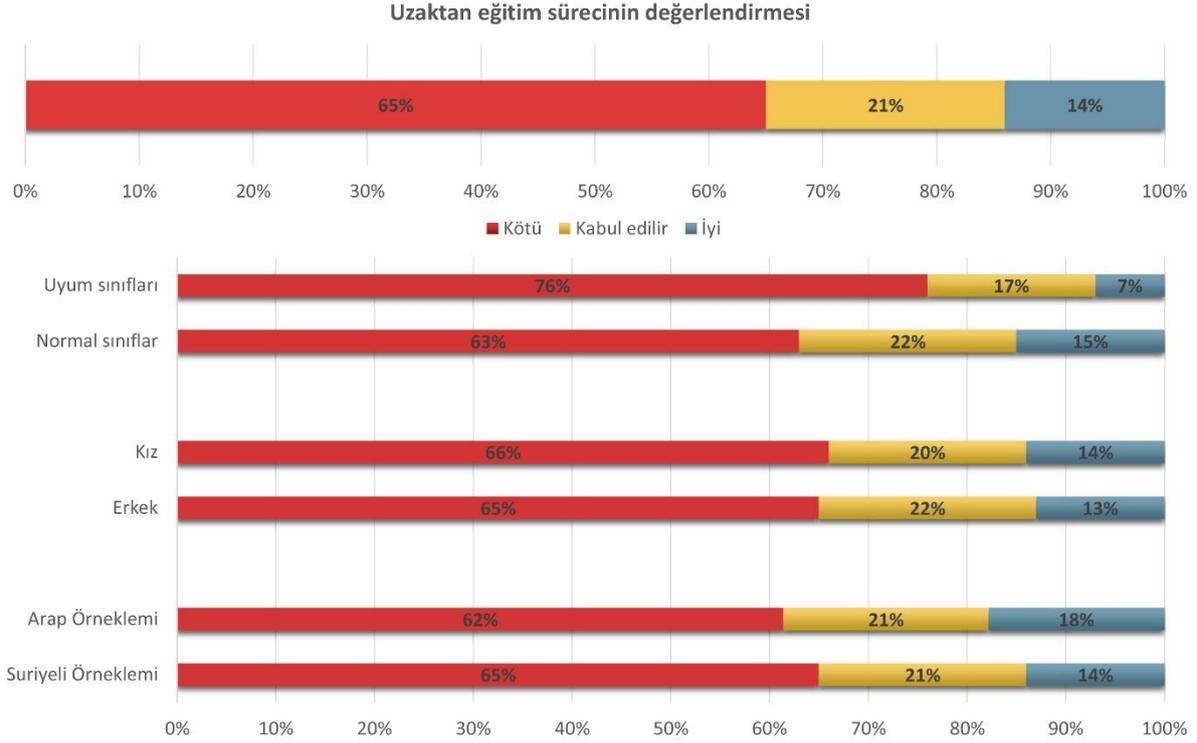
İkincisi: Suriyeli öğrencilerin e-egitim sürecine geçiş deneyimleri:

Özellikle 2016 yılından sonra ve Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına entegre edilmesi kararından sonra binlerce Suriyeli öğrenci Türk eğitim sistemine katıldı. Bu öğrenciler Covid-19 salgını nedeniyle, Türk akranları gibi uzaktan eğitim sürecine geçmiş, televizyon, elektronik eğitim platformu ve sanal sınıflar gibi tüm araçlarını kullanmışlardır.

Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecindeki bu değişikliklere verdikleri tepkilere ilişkin bazı göstergeler bulup çıkarmak, bu süreçten ne ölçüde yararlandıklarına ilişkin bir ilk değerlendirme yapmak ve karşılaştıkları bazı engelleri tespit etmek amacıyla Suriyeli öğrencilerin velilerinin görüşlerine başvuruldu.

Cevaplar, velilerin %65'inin çocuklarının uzaktan eğitim süreci deneyimlerinden memnun olmadığını, %21'inin deneyimi kabul edilebilir bulunduğunu ve yalnızca %14'ünün deneyimi iyi gördüğünü göstermektedir (Şekil 3).

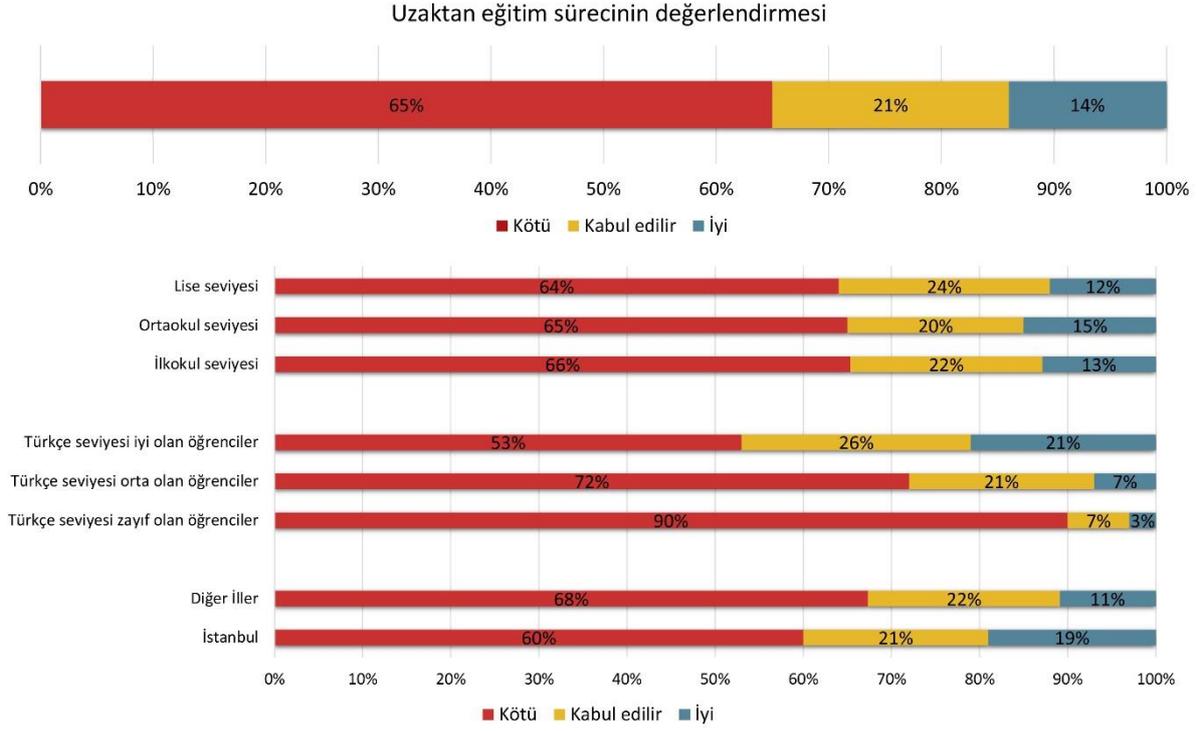
Değişkenlere bakılırsa (Şekil 3), istatistiksel analiz, öğrencinin eğitim gördüğü sınıf değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösteriyor. Normal sınıf öğrencilerinin velileri uzaktan eğitimden %63 oranı ile memnun kalmadıklarını belirtirken, entegrasyon sınıfı öğrencilerinin velileri %76 oranı ile daha net bir memnuniyetsizlik durumu göstermiştir.

Şekil 3: Uzaktan eğitim deneyiminin genel değerlendirilmesi

Öte yandan, diğer eğitim aşamalarına göre ortaokul öğrencilerin velilerinin memnuniyeti daha fazlaydı. Öğrencinin Türkçeye hâkim olması, velilerin bu süreç hakkındaki izlenimini etkileyen bir diğer faktördü. Türkçeye hâkim olmayan öğrencilerin velilerinin %10'u bu süreçten memnun kalırken, Türkçeye hâkim olan öğrencilerin velilerinin %47'si memnun kalmıştır. Bu da dil engellerini aşan öğrencinin daha iyi etkileşim kurabilmesinden kaynaklanmaktadır (Şekil 4).

Önceki şekilde bulunan sonuçlar, İstanbul ile diğer iller arasında farklılıklar olduğunu gösterdi. İstanbul'daki öğrencilerin ebeveynlerinin %40'ıyla diğer illerdeki öğrencilerin ebeveynlerinin %33'ü uzaktan eğitim sürecinden memnun kalmıştır.

Şekil 4: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre uzaktan eğitim deneyiminin genel değerlendirilmesi

Bu sürece dair izlenimleri daha iyi bir şekilde anlamak amacıyla ankette, bu süreçte kullanılan araçlardan bazıları hakkında sorular sorulmuştur:

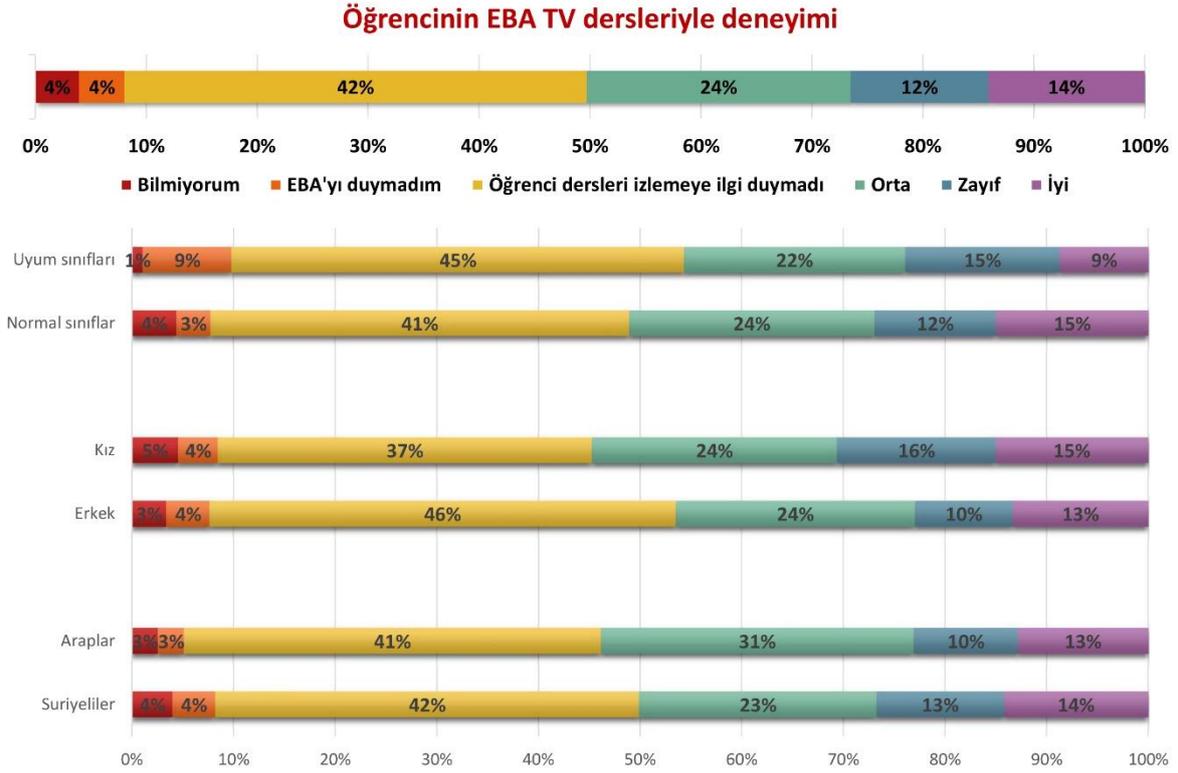
1- EBA TV dersleri:

Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı, çok sayıda kayıtlı ders hazırlamış ve her sınıf için günde 20 dakikalık 2-3 ders yayımlayan EBA TV ilkokul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise şeklinde üç televizyon kanalı tahsis etmiştir. Derslerin aynı günün ilerleyen saatlerinde tekrarı yayınlanmakta ve Bakanlığın sosyal medya hesaplarına yüklenmektedir. Daha sonra, özel ihtiyaç sahibi öğrenciler ve entegrasyon sınıfı öğrencileri için ayrı dersler hazırlanmıştır³¹.

³¹Entegrasyon sınıfları ile ilgili olarak, 30 Mart'ta bir televizyon kanalında, Türkçe Öğrenme Programı "Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi PIKTES Projesi" tarafından yürütülen Türkçe öğrenme programı çerçevesinde entegrasyon sınıfı öğrencilerine yönelik Türkçe takviye dersleri yayınlanmaya başlandı. Entegrasyon projesi sırasında meydana gelen Covid-19 salgınının neden olduğu kesintiyi telafi etmek amacıyla, birkaç Türkçe dersi televizyonda yayınlandı.

Uyum sınıfları öğrencilerine yönelik bu ders videolarının normal dersler için, sınıfların ders videolarının başlamasından iki hafta geç başlamıştır. Günde iki ders şeklinde ortalama 40 dakikalık yayınlanan bu videolar, Mayıs ayının sonuna kadar devam etmiştir. Haziran ayında yaz okulunda özel olarak, bilimsel ve kültürel etkinliklerin de yer aldığı bir saatlik videolar sunulmuştur. Aynı zamanda, yaz

Velilere televizyonda yayımlanan bu derslerle ilgili görüşleri sorulduğunda, %50'si çocuklarının bu dersleri takip ettiğini belirtmiştir. Dersleri takip eden öğrencilerin velilerinin %12'si bu dersleri yararlı bulmadığını, %24'ü orta derecede yararlı ve %14'ü yararlı bulunduğunu belirtmiştir. Velilerin %42'si çocuklarının bu dersleri takip etmekte ilgilenmediklerini belirtmiş, kalan %8'i ise eğitim sürecinde meydana gelen değişikliklerden ve elektronik formata geçildiğinden haberdar olmadıklarını belirtmiştir (Şekil 5).

Şekil 5: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin EBA ders videoları ile deneyimi

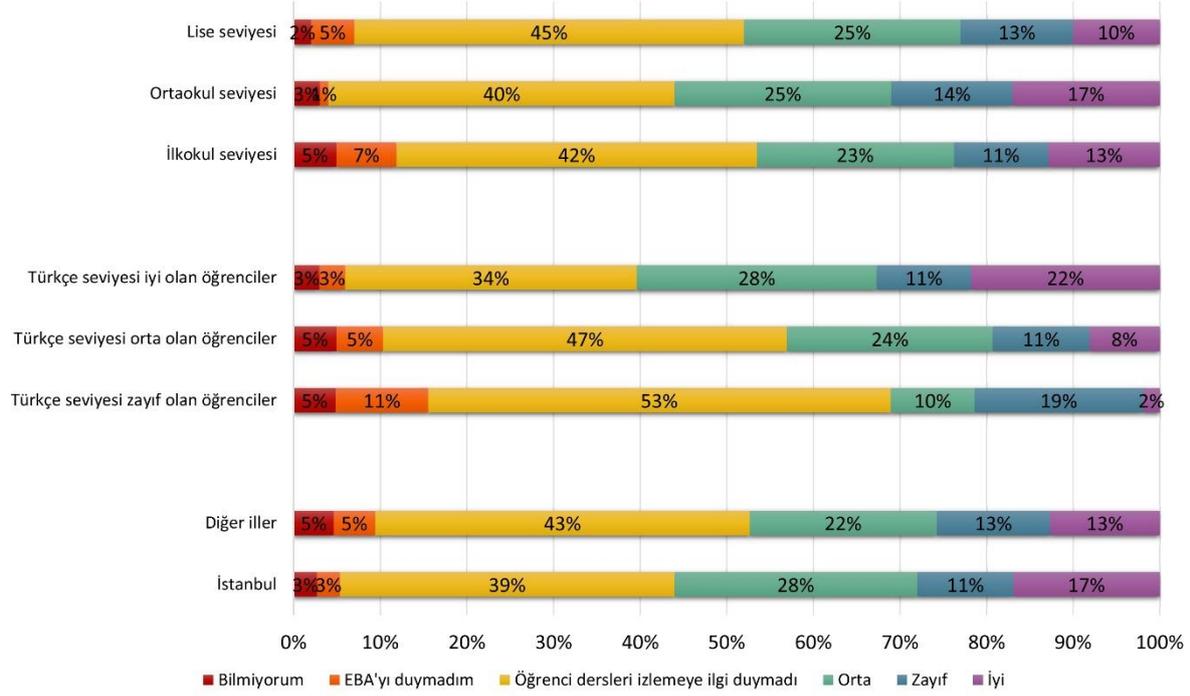
Bir önceki şekle ve velilerin görüşlerine göre, kız öğrencilerin derslere ilgisizlik oranı %36 iken, erkek öğrenciler %46 oranıyla dersleri takip etmekte daha çok ilgisiz kalmışlardır. Yararlanma derecesine bakılmazsa, kız öğrenciler dersleri takip etmeye daha çok ilgi göstermiştir.

okulunda bazı entegrasyon sınıfı öğretmenleri, yaz tatilinden yararlanarak öğrencinin kaybını telafi etmek amacıyla EBA eğitim platformu üzerinden öğrencilere canlı dersler verdi.

Yaz tatilinde öğrencilerin eğitiminin devam edilmesi için verilen ilgiye rağmen, öğrenci okulda entegrasyon sınıflarında haftada 18 saat geçirirken, Türkçe eğitimine ayrılan bu dersler, haftada 3 saatlik ders videoları ve 4 saatlik canlı dersler şeklinde toplamda 7 saati geçmiyordu. Diğer taraftan, entegrasyon sınıflarında okulda sadece Türkçe derslerine odaklanılırken, ders videoları Türkçe dersinin yanında matematik, fen bilimleri ve sosyal bilgileri gibi ek dersler de işleme fırsatını sunmuştur. Kaynak:

PIKTES, "UYUM İÇİN TÜRKÇE" İLE UZAKTAN EĞİTİME BAŞLIYOR, PIKTES, 25/3/2020, <https://bit.ly/30PVABo>

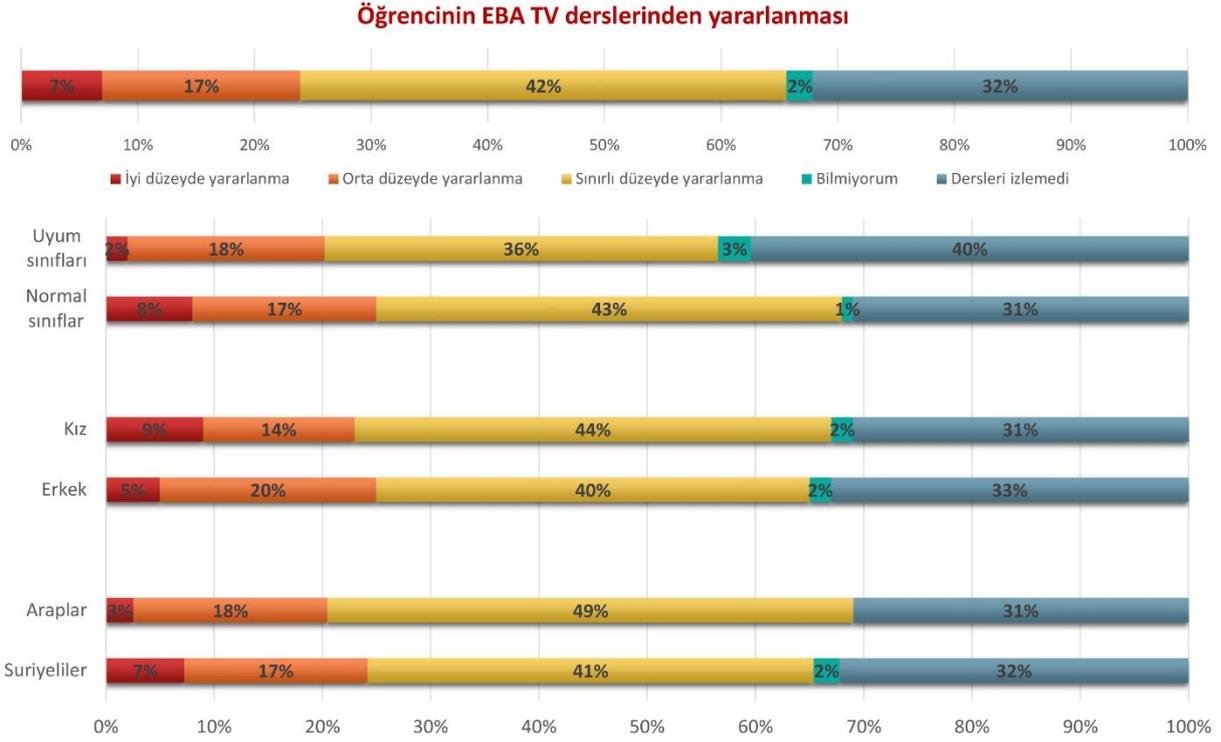
Öğrencinin EBA TV dersleriyle deneyimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şekil 6: Velilerin bakış açısından eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA ders videoları ile deneyimi

Sonuçlar (Şekil 6), ikamet yeri değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğunu da göstermektedir. İstanbul'daki öğrencilerin, yararlanma derecesine bakılmaksızın, dersleri takip etmeye %55 oranı ile daha çok ilgi duydukları görülmüştür. Eğitim kademesi değişkenine bakıldığında, dersleri en çok ortaokul öğrencileri, en az lise öğrencileri takip etmiştir. Velilerin görüşlerine göre, dil değişkeninin öğrencilerin derslere olan ilgisini artırmada net bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Öğrencinin EBA TV derslerinden ne ölçüde yararlandığını tespit etmek için velilerin değerlendirmeleri istenmiş, velilerin en büyük kısmı derslerin ortayla iyi arası olduğunu düşünse de, yalnızca %24'ünün öğrencilerin bu derslerden orta veya iyi düzeyde yararlandıklarını düşünmektedir (Şekil 7).

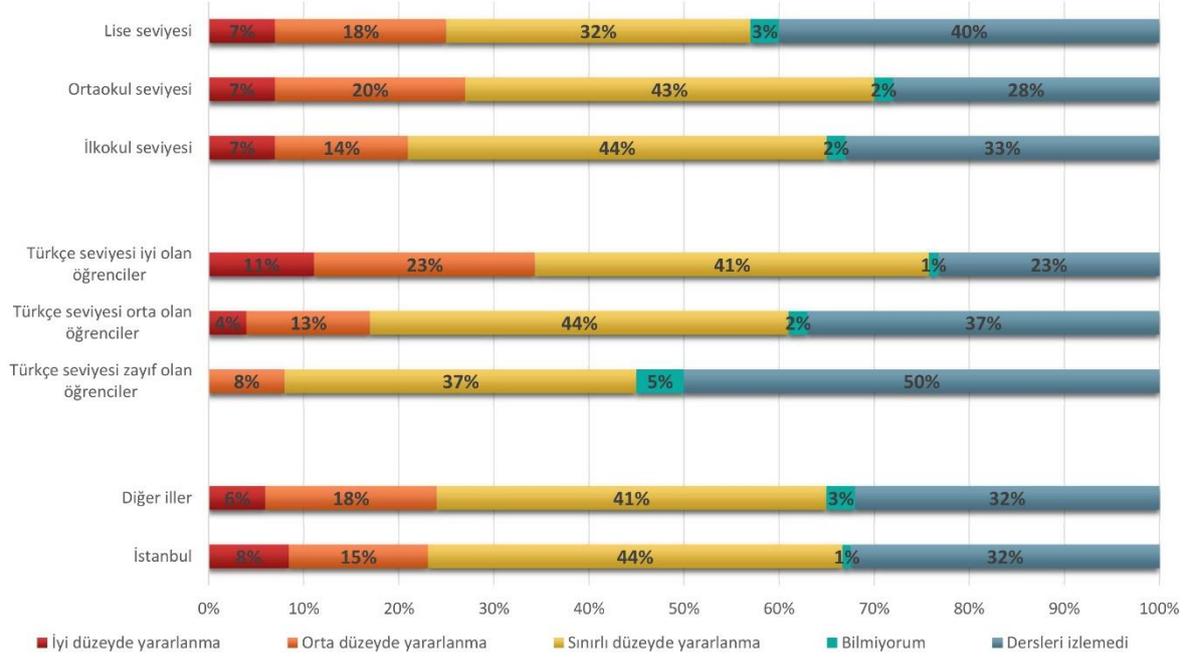
Şekil 7: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin EBA ders videolarından yararlanma derecesi

Öğrencinin eğitim gördüğü sınıf değişkenine göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Normal sınıftaki öğrencilerin velilerinin %25'i derslerin ortalayla iyi arası olduğunu düşünürken, entegrasyon sınıfındaki öğrencilerin velilerinin %20'si ortalayla iyi arası olduğunu düşünmüştür (Şekil 7).

Öte yandan, velilerin görüşüne göre, öğrencinin Türkçeye hakimiyeti, öğrencinin yararlanma derecesinde belirgin ve etkili bir faktördür. Dil engelini aşan öğrencilerin velilerinin %34'ü, orta düzeyde Türkçe bilen öğrencilerin velilerinin %17'si öğrencilerin derslerden ortalayla iyi arası düzeyde yararlandığını düşünmektedir. Türkçeyi az bilen öğrencilerin velilerinin ise yalnızca %8'i dersleri orta düzeyde yararlı olarak değerlendirmiştir.

Eğitim kademesi değişkenine göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ortaokul öğrencilerinin velilerinin %27'si bu derslerin orta veya iyi düzeyde yararlı olduğunu düşünürken, ilkokul öğrencilerinin velilerinin yalnızca %19'u bunu belirtmiştir (Şekil 8).

Öğrencinin EBA TV derslerinden yararlanması

Şekil 8: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA ders videolarından yararlanma derecesi

Ankette yer alan yorumlar, birçok velinin, özellikle dil sorunları olan öğrenciler için, ders videolarının tekrarının yayınlanması ve öğrencinin birkaç defa izlemesini sağlayacak şekilde web sitesine yüklenmesi açısından avantajlı bulunduğunu göstermiştir.

Öte yandan, bazı yorumlar ders süresinin kısa olmasını eleştirmiştir. Veliler, özellikle ileri eğitim kademelerinde, dersin 20 dakika geçmeyen süresini, öğrencinin dersi kavrayabilmesi için yetersiz bulmuştur. Ayrıca ders videoları, tahtanın önünde düz anlatım yöntemi ile yürütülmüş, bu da özellikle küçük yaşlardaki öğrencilerin dikkatini toplamasını zorlaştırmıştır.

Bazı velilere göre, televizyon ekranına çıkan öğretmenin yöntemi, öğrencinin alışkın olduğu sınıf öğretmeninden farklı olduğu için, özellikle ilk sınıflarda, öğrencide kafa karışıklığı meydana getirmiştir. Ayrıca, televizyonda işlenen derslerin bir kısmını da, sınıf öğretmeni henüz işlememişti yada öğrenci daha önce okulunda görmüştü, bu da öğrencinin isteksizce takip etmesine neden olmuştur.

Bir çalışma, ders videolarının, örneğin Kürt öğrenciler gibi akıcı Türkçe konuşamayan öğrenciler için pek faydalı olmadığını göstermiştir. Öğretmenler, bu öğrencilerin EBA TV'de sunulan içeriğin %80'ini anlamayacağını, bu nedenle EBA'da çok dilli bir eğitimin verilmesi gerektiğini düşünmüştür³².

2- EBA eğitim platformu:

EBA eğitim platformu, destekleyici açıklamalar, etkileşimli alıştırmalar, oyunlar ve sınavlar sunan, Covid-19 krizinden önce oluşturulmuş bir öğrenci destek platformudur. Ancak e-eğitimin temel aracı olarak kullanılabilmesi için hazır değildi. Ortaokul ve lise müfredatına daha tam bir şekilde odaklanılıp tüm sınıflar ve dersler için tüm konular aynı derecede henüz tamamlanmamıştı.

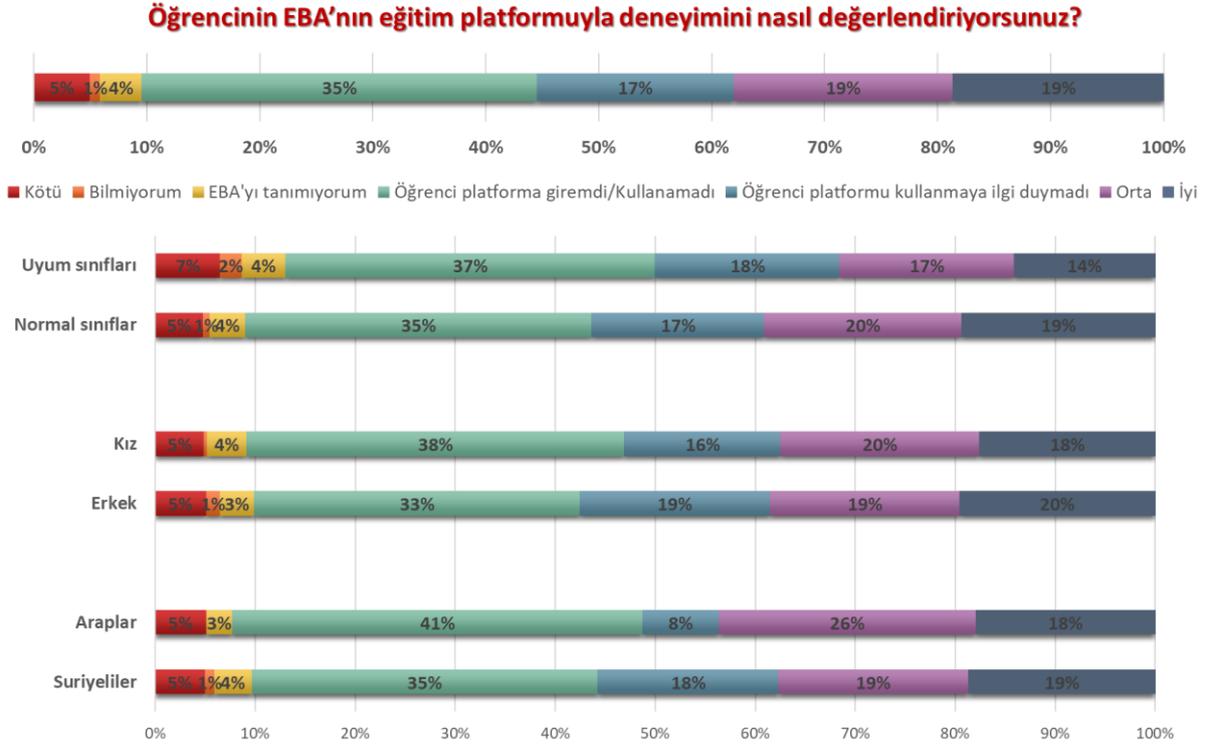
Ayrıca, okul kitaplarının kapaklarında bu platforma işaret edilmesine rağmen, birçok öğrenci bu platformdan önceden haberdar değildi ve gerektiği gibi kullanmamıştı. Aynı zamanda Covid-19 salgını öncesinde öğretmenler öğrencilerini bu platformu kullanmaya teşvik etmemişti. Öte yandan, platforma giriş yapmak için, okul yönetiminden özel bir şifre almak gerekiyordu, bu da süreci zorlaştırmıştır. Birçok veli, platforma kayıt olma ve giriş yapma yönteminin, e-öğrenmeye geçişte bu platformdan yararlanmalarını zorlaştıran karmaşık bir yöntem olduğunu düşünmüştür. Bunun yanında, platformun aynı anda çok sayıda kullanıcının giriş yapmasına hazır olmaması nedeniyle birçok teknik sorun ortaya çıkmıştır.

Velilerin %43'ü, öğrencilerin ders videolarından daha çok ilgi gören bu platformla etkileşim kurduğunu belirtmiştir. Velilerin %17'si öğrencilerin bu platforma ilgi göstermediğini belirtirken, %38'i bu platformu ortalayla iyi arası olarak değerlendirmiştir. Bu ilginin nedenleri, bu platformun öğrencinin canlı derslerde öğretmenleriyle iletişim kurması için doğrudan bir araç olması, interaktif doğası ve oyunlara daha yakın alıştırmaların normal ders yöntemine göre öğrenci için daha çekici olmasıdır (Şekil 9).

Değişkenlere bakıldığında, uyruk değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Suriyeli öğrencilerin velilerinin %43'ü, diğer Arap öğrencilerin velilerinin %49'u platformu ortalayla iyi arası bulmuştur. Suriyeli velilerin %18'i, Arap velilerin %8'i öğrencilerin bu platforma ilgi göstermediğini belirtmiştir. Ancak sonuçlar, Suriyeli öğrencilerin yaklaşık üçte birinin bu platformu kullanmadığını dolayısıyla platformdan yararlanmaktan mahrum kaldığını göstermektedir. Platformu kullanan

³² Türkiye'de Koronavirüsün Eğitime Etkileri – III | Uzaktan eğitimin ilk iki haftası nasıl geçti?, Eğitim Reformu Girişimi, 5/4/2020, <https://bit.ly/3g6hLcX>

öğrencilerin %38'i ortalayla iyi arası derecede yararlanırken, platformu yararlı bulmayan veli oranı %5'i geçmemiştir (Şekil 9).

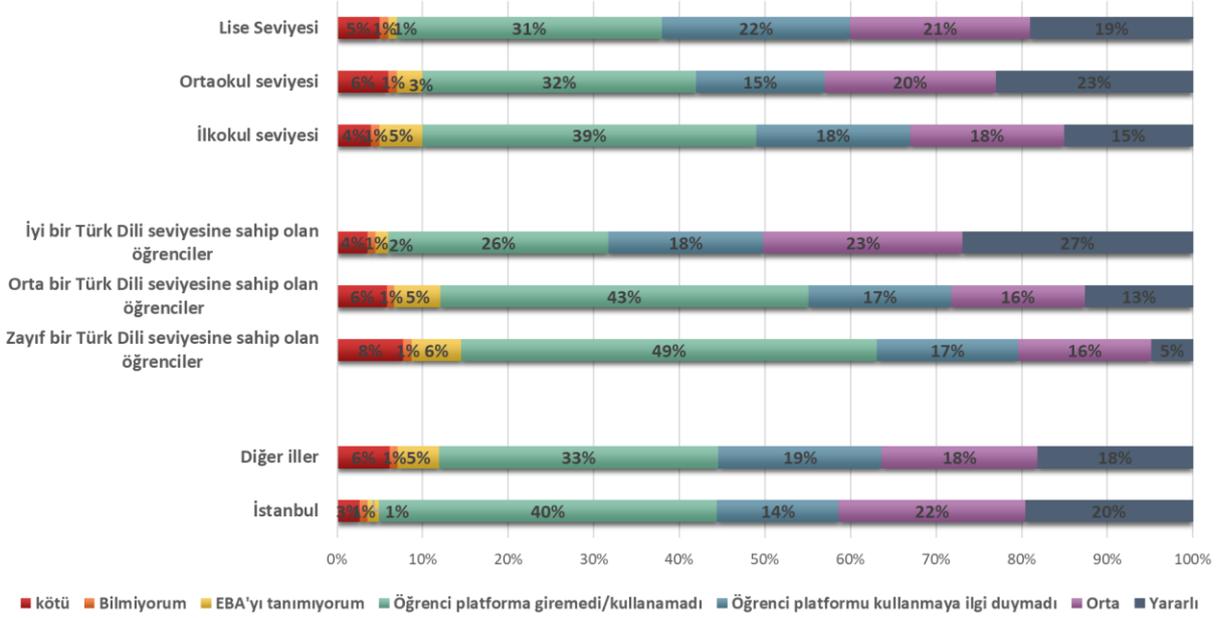
Şekil 9: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin EBA platformuyla deneyimi

Öte yandan istatistiksel analizler, öğrencinin eğitim gördüğü sınıf değişkenine göre anlamlı farklılıklar olduğunu gösterdi. Normal sınıflarda okuyan Suriyeli öğrencilerin velilerinin %39'u, entegrasyon sınıfı öğrencilerinin velilerinin ise %31'i platformu ortalayla iyi arası olarak değerlendirmiştir (Şekil 9).

Öğrencinin Türkçe seviyesi faktörünün, velilerin görüşlerini ve değerlendirmelerini etkilediği görülmektedir. Dil problemlerini aşan öğrencilerin velilerinin %50'si platformu ortalayla iyi arası olarak değerlendirirken, orta seviyede Türkçe bilen öğrencilerin velilerinin %29'u aynı şekilde değerlendirmiştir. Türkçeyi az bilen öğrencilerin velilerinin sadece %21'i platformu ortalayla iyi arası olarak değerlendirmiştir.

Eğitim kademesinin de velilerin görüşleri üzerinde büyük etkisi olmuştur. Ortaokul öğrencilerinin velilerinin %43'ü, lise öğrencilerinin velilerinin %40'ı, ilkökul öğrencilerinin velilerinin ise sadece %33'ü platformu ortalayla iyi arası olarak değerlendirmiştir³³ (Şekil 10).

Öğrencinin EBA'nın eğitim platformuyla deneyimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

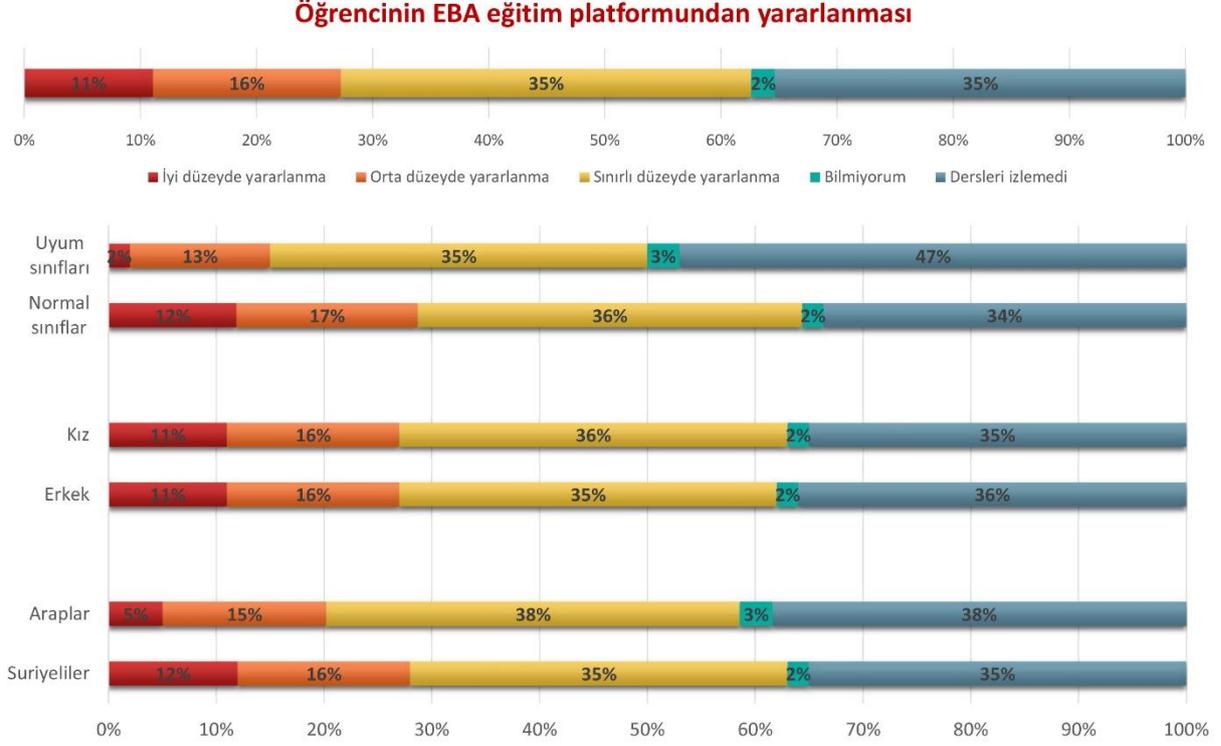
Şekil 10: Velilerin bakış açısıyla eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA platformuyla deneyimi

Öğrencinin bu eğitim platformundan yararlanma derecesini tespit etmek için, velilere ek bir soru yöneltilmiştir. Sonuçlar, velilerin izlenimlerinin daha olumlu olmasına rağmen, öğrencilerin platformdan yararlanma derecesine ilişkin değerlendirmelerinin aynı yönde olmadığını göstermiştir. Ankete katılan velilerin %27'si platformu orta veya iyi seviyede yararlı bulurken, velilerin üçte biri platformun yararının sınırlı olduğunu düşünmektedir (Şekil 11).

³³ Türkiye'nin 9 ilinde 1000 ortaokul ve lise öğrencinin görüşlerini araştıran bir çalışmada, araştırmalardan biri, Türk ortaokul öğrencilerinin %36'sının haftada her gün, %35'inin haftada 3-4 gün, %20'sinin haftada 1-2 gün, %10'unun daha seyrek EBA'yı kullandığı belirtilmiştir. Öğrenciler çeşitli nedenlerle platforma giriş yapıyorlardı; öğrencilerin %26'sı konu tekrarlarını yapmak, %7'si alıştırmayı yapmak, %28'i verilen ödevleri yapmak ve %39'u canlı derslere katılmak için platforma giriş yaptığını belirtmiştir.

Covid-19 Salgını Sürecinde Fen Bilimleri Dersinin Uzaktan Eğitim ile Verilmesine Yönelik Öğrenci Görüşleri, Journal of Current Researches on Social Sciences,9/6/2020, <https://bit.ly/3hY8F2z>

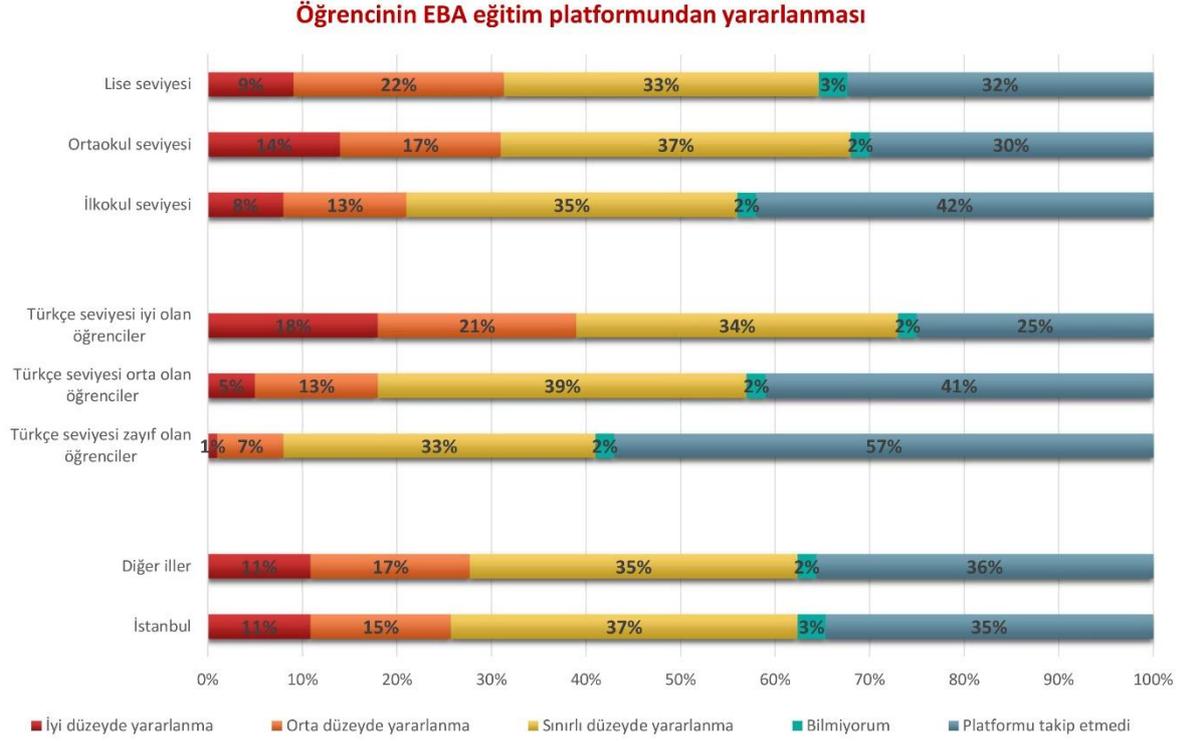
Bu sonuçlar, öğrencilerin platformu en fazla 60 gün kullanmış olmasıyla ve öğrencilerin büyük bir kısmının platformdan yararlanmasını engelleyen ve platforma giriş yaparken yaşadığı teknik problemler ile açıklanabilir.

Şekil 11: Velilerin bakış açısından öğrencinin EBA platformundan yararlanma derecesi

İncelenen değişkenlere bakıldığında, Suriyeli öğrencilerin velilerinin olumlu izlenimlerinin oranı %28 iken, Arap öğrenci velilerinin olumlu izlenimlerinin oranı sadece %20 olmuştur. Bunun yanında, normal sınıflarda okuyan Suriyeli öğrencilerin velilerinin izlenimleri %29 oranıyla olumlu iken, entegrasyon sınıfındaki öğrencilerin velilerinin izlenimlerinin %15'i olumluydu (Şekil 11).

Öğrencinin Türkçe seviyesi değişkeni de velilerin görüşleri üzerinde etkili olmuştur. Dil engellerini aşan öğrencilerin velilerinin %39'u, bu platformun yararını ortaya iyi arası olarak değerlendirirken, orta seviyede Türkçe bilen öğrencilerin velilerinin %18'i ve az Türkçe bilen öğrencilerin velilerinin yalnızca %8'i aynı şekilde değerlendirmiştir (Şekil 12).

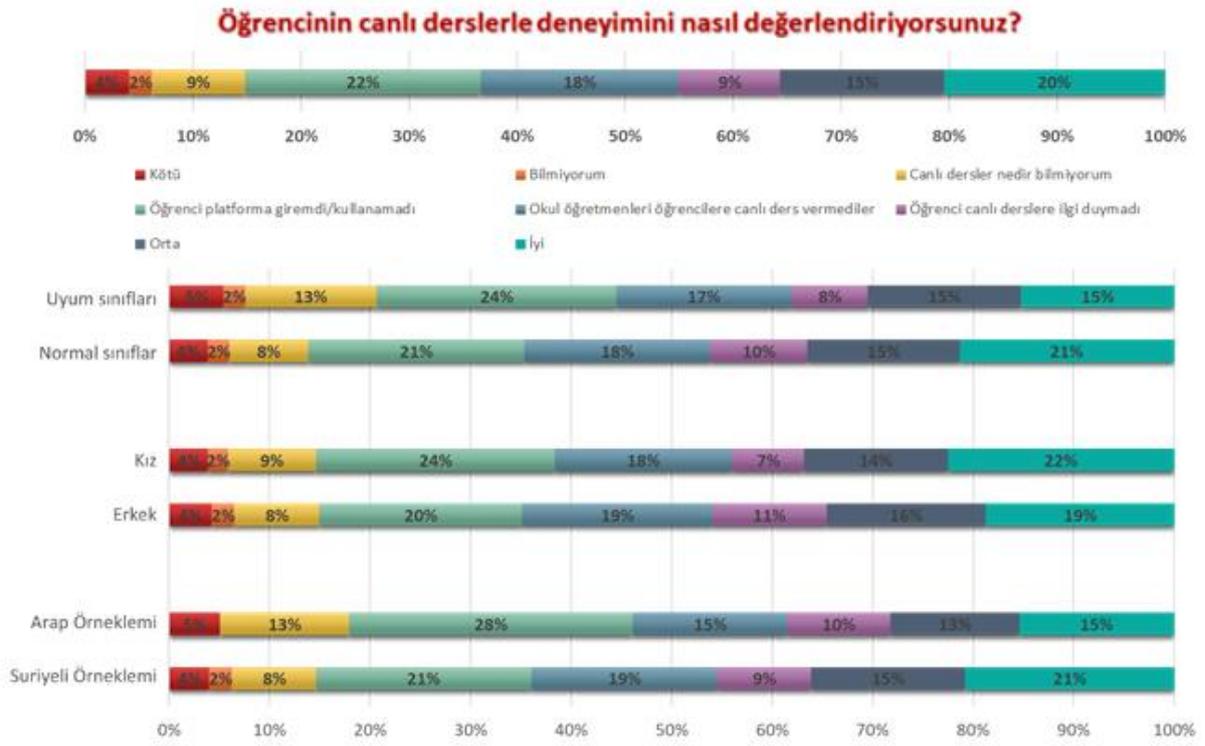
Şekil 12: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA platformundan yararlanma derecesi

Eğitim kademesi, ilkokul öğrencisi velilerinin görüşlerini etkilemiştir. %21'i platformun ortaya iyi arası derecede fayda sağladığını görürken, bu oran lise ve orta öğretim öğrencilerin velileri arasında %31'e kadar çıkmaktadır (Şekil 12).

3- Canlı dersler:

Nisan ayının başında öğretmenler öğrencilerine canlı ders sunmaya başladı. Bunu da EBA platformunu aracı olarak ve platform üzerinden erişilen ZOOM programını kullanarak yaptılar. Platformda her sınıfa özel canlı dersler yapılacak zamanlar belirlenmiştir.

Velilerin canlı derslere ilişkin görüşlerine bakıldığında, velilerin sadece %39'u öğrencilerin canlı derslere katıldığını belirtirken, %61'i öğrencilerin bir şekilde bu derslere katılmadığını belirtmiştir. Velilerin %9'u öğrencilerin bu derslere ilgi göstermediklerini, %22'si öğrencilerin teknik sorunlar nedeniyle derslere katılmadıklarını, %9'u ise bu derslerden haberdar olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, velilerin %18'i öğretmenlerin öğrencilere canlı ders sunmadığını söylemiştir (Şekil 13).

Şekil 13: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin canlı derslerle deneyimi

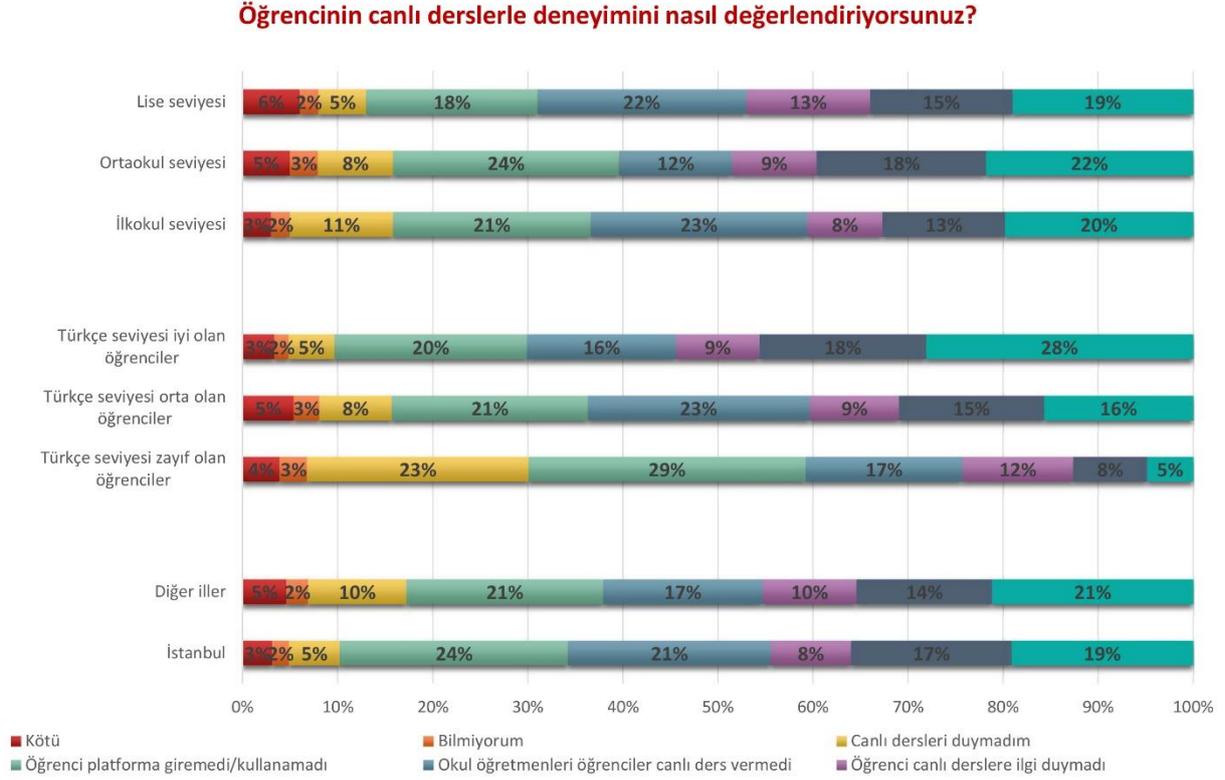
Önceki şekildeki değişkenlere bakıldığında, Suriyeli öğrencilerin velilerinin %36'sı, Arap öğrencilerin velilerinin %28'i bu dersler hakkında olumlu izlenime sahiptir ancak Arap öğrencilerin velilerinin cevapları, öğrencilerin bu derslere katılırken daha büyük teknik sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir.

Normal sınıf öğrencisi velilerinin olumlu izlenimleri (%36), entegrasyon sınıfı öğrenci velilerine (%30) göre daha yüksekti. Entegrasyon sınıfındaki öğrencilerin velilerinin %13'ü bu derslerden haberdar olmadıklarını belirtmiştir. Ankette yer alan yorumların birçoğu, entegrasyon sınıfı öğrencilerinin Türkçe öğretmenlerinden canlı ders almadıklarına ve bu öğretmenlerin bazılarının bu sınıfların öğrencilerine özel olarak yaz tatilinin başında ders vermeye başladığına işaret etmiştir³⁴ (Şekil 13).

³⁴ Milli Eğitim Bakanı'nın Twitter hesabından "Dönemin bütün bir şekilde tekrarı veya yaz tatilinin ortadan kalkması söz konusu bile değildir. Çocuklarımızın yaz tatilini doyasıya yaşamasını ümit ediyoruz" açıklaması üzerine yaz tatilinin başlamasıyla uzaktan eğitim süreci durduruldu: <https://bit.ly/30Kpfx2>

Ancak entegrasyon sınıfları için, öğrencilerin gelecek akademik yılın başında derslerine katılabilmeleri umuduyla, öğretmenler yaz tatilini değerlendirerek dil eğitimindeki eksikliğini telafi etmek için, Haziran ortasından bu yana derslere devam etmiştir.

Öğrencinin Türkçe seviyesi değişkenine göre belirgin farklılıklar ortaya çıkmıştır. Dil sorunlarını aşan öğrencilerin velilerinin %46'sı canlı dersleri ortaya iyi arasında olduğunu düşünürken, aynı görüşe sahip orta seviyede Türkçe bilen öğrencilerinin velileri için bu oran %31'e, az Türkçe bilen öğrencilerin velileri içinse %13'e düşmektedir (Şekil 14).

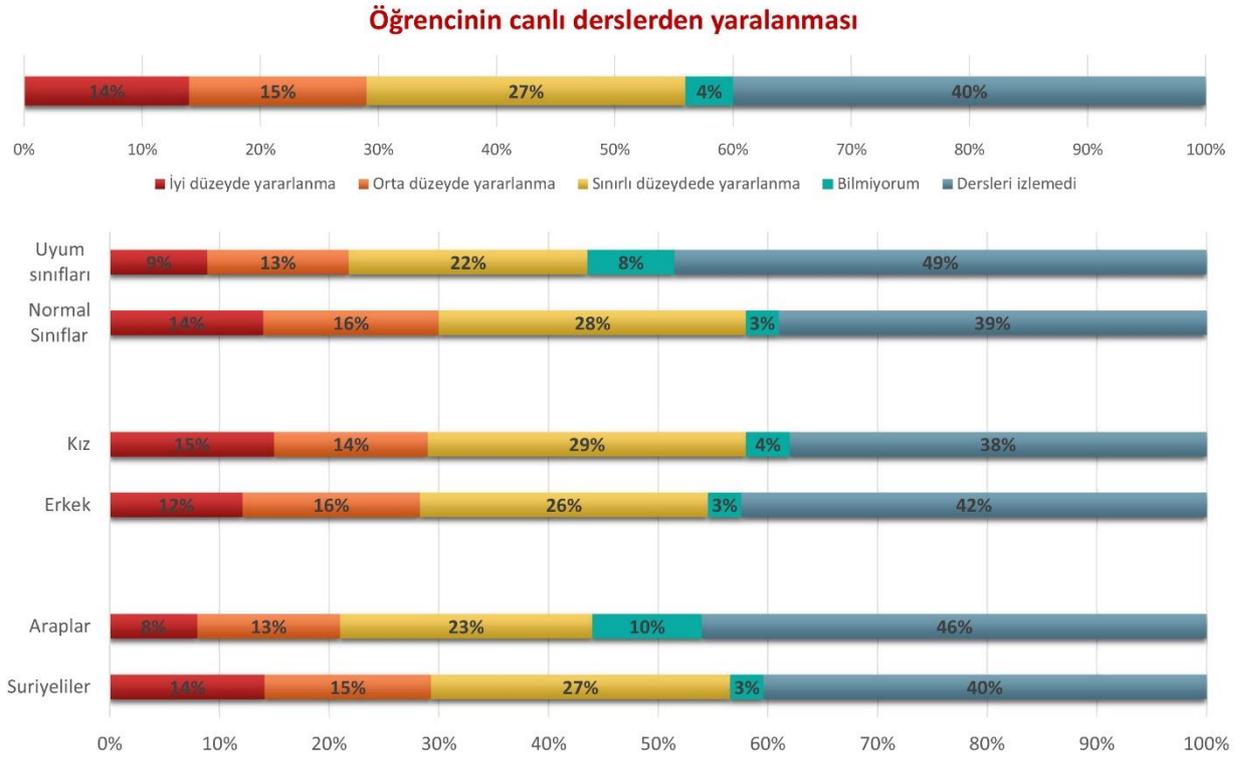
Şekil 14: Velilerin bakış açısından eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin canlı derslerle deneyimi

Öte yandan, bir önceki şekildeki sonuçlar Türkçeyi az bilen öğrencilerin velilerinin %23'ünün bu derslerin varlığından haberdar olmadığını göstermektedir. Bu durum velilerin eğitim sistemini az takip etmeleri, öğretmenle zayıf iletişimleri veya Türk okulları ile deneyimlerinin yeni olması ile açıklanabilir. Bu derslere yönelik olumlu görüşler en çok %40 oranıyla ortaokul öğrencilerinin velileri arasında görülmüştür. İlkokul ve lise öğrencilerinin velilerinin olumlu görüşlerinin oranı %34'ü geçmemektedir (Şekil 14).

Canlı ders uygulamasında birçok teknik sorunlar yaşanmıştır. Bu sorunlar tablet ve telefon kullanıcılarına göre masaüstü veya dizüstü bilgisayar kullanıcıları arasında daha fazla ortaya çıkmıştır. Bazı veliler öğretmenlerin sunduğu canlı derslerde sanal sınıfta 90 öğrencinin (yaklaşık 3

sınıf) yer alması gerekirken bu derslere katılan Suriyeli ve Türk öğrencilerin sayısının 15'i geçmediğine belirtmiştir³⁵.

Öğrencilerin bu canlı derslerden ne derecede faydalandığını tespit etmek amacıyla, velilere ek bir soru sorulmuştur. Önceki şekillerde gösterildiği gibi velilerin izlenimleri teknik aksaklıklara rağmen, daha çok olumlu olmuştur ancak, öğrencilerin platformdan yararlanma derecesine ilişkin değerlendirmeleri o kadar olumlu değildi³⁶. Velilerin %27'si platformun öğrenciye sınırlı fayda sağladığını, %29'u orta veya iyi fayda sağladığını düşünmüştür (Şekil 15).

Şekil 15: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin canlı derslerden yararlanma derecesi

Bu sonuçlar, canlı derslerin platformun bu sürece hazırlanması için geç başlatılması, platforma kayıt ve giriş süreçlerinin pek çok teknik sorunla karşılaşması ve platforma giriş yapabilenlerin çoğunun

³⁵ Bazı velilerin anket veya birebir görüşmelerdeki beyanlarına istinaden.

³⁶ Velilerin canlı derslerle ilgili olumlu görüşleri %38 oranında, öğrencinin yararlanma derecesiyle ilgili olumlu değerlendirmeleri %29 oranındaydı.

teknik sorunlardan dolayı canlı derslere katılamaması³⁷ ile açıklanabilir. Bu durum bu derslerden yararlananların oranının beklenenden daha az olmasına neden olmuştur.

Diğer taraftan, tüm öğretmenler canlı ders vermemiş ve programlanmış bazı canlı dersler gerçekleşmemiştir. Aynı zamanda bu dersler, dersi kaçıran öğrencilerin tekrar yapmasını sağlayacak şekilde kaydedilmemiştir. Ayrıca bazı öğretmenler sanal sınıfı zapt edememiş veya gerektiği gibi mevcut araçlardan yararlanamamıştır³⁸.

Şekil 15'teki sonuçlar, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfın değişkenine göre istatistiksel olarak net farklılıklar olduğunu göstermektedir. Normal sınıftaki öğrencilerin velilerinin %58'i, entegrasyon sınıfındaki öğrencilerin velilerinin ise %44'ü öğrencilerin canlı derslere katıldığını belirtmiştir ve normal sınıftaki öğrencilerin velilerinin %30'u derslerin ortalayla iyi arasında fayda sağladığını düşünürken, aynı görüşü belirten entegrasyon sınıfı öğrencilerinin velileri için bu oran %21 olmuştur.

Öte yandan, EBA platformu, entegrasyon sınıfı öğrencilerinin, entegrasyon sınıflarına geçmeden önceki sınıfının öğretmenleri tarafından sunulan canlı derslere katılmasına imkân sağlamış ve bu öğrencilerin birçoğu bu derslere katılmıştır. Entegrasyon sınıfındaki öğrencilerin velilerinin %22'si öğrencilerin orta ya da iyi düzeyde yararlandığını belirtirken, %22'si bu yararın sınırlı olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencinin Türkçe seviyesi ve entegrasyon derslerine geçiş sonucunda temel derslere devam etmeme durumu ile açıklanabilir.

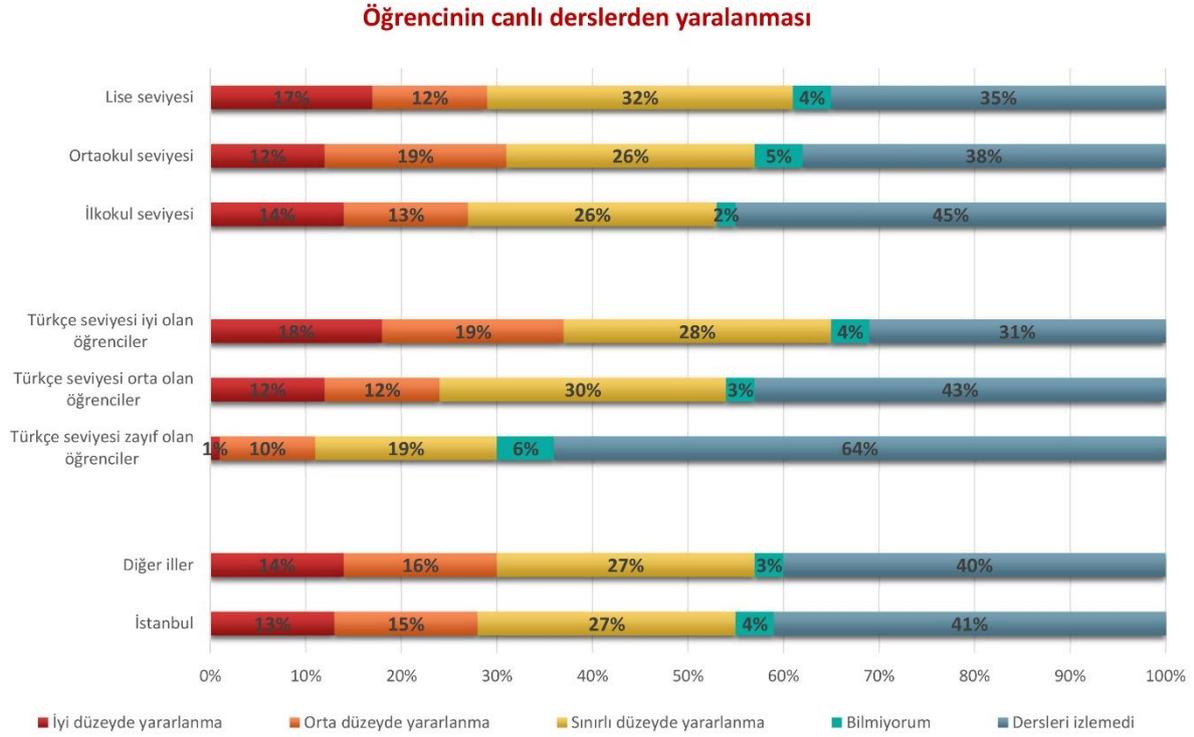
Değişkenlere dönersek, uyruk değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Fayda derecesine bakılmaksızın Suriyeli öğrencilerin canlı dersleri takip etme oranı %56 iken, Arap öğrencilerinde bu oran %44'olmuştur. Suriyeli velilerin %29'u, Arap velilerin ise %21'i öğrencilerin bu derslerden ortalayla iyi arası düzeyde yararlandığını belirtmiştir (Şekil 15).

Öğrencinin Türkçe seviyesi değişkenine ilişkin olarak, velilerin cevapları, dil seviyesinin yükselmesi ile öğrencinin dersleri takip etmesinin ve derslerden yararlanmasının arttığını göstermektedir. Dil engelini aşan öğrencilerin velilerinin %37'si bu derslerin öğrencilere ortalayla iyi arası düzeyde fayda

³⁷ Öğrencilerin canlı derslere katılırken karşılaştıkları en bariz teknik sorunlardan biri, bazı cihazlardan nedenini bilmeden giriş yapamamalarıydı. Bazı veliler öğretmenin de birçok canlı derse teknik sorunlar nedeniyle katılmadığını ve bazılarının platformu kullanma ve sunum yapma becerilerinin eksik olduğunu belirtmişlerdir.

³⁸ Bazı velilerin anket veya birebir görüşmelerdeki beyanlarına istinaden.

sağladığını belirtirken, bu oran orta seviyede Türkçe bilen öğrencilerin velileri için %24'e, az Türkçe bilen öğrencilerin velileri için ise %11'e düşmektedir (Şekil 16).

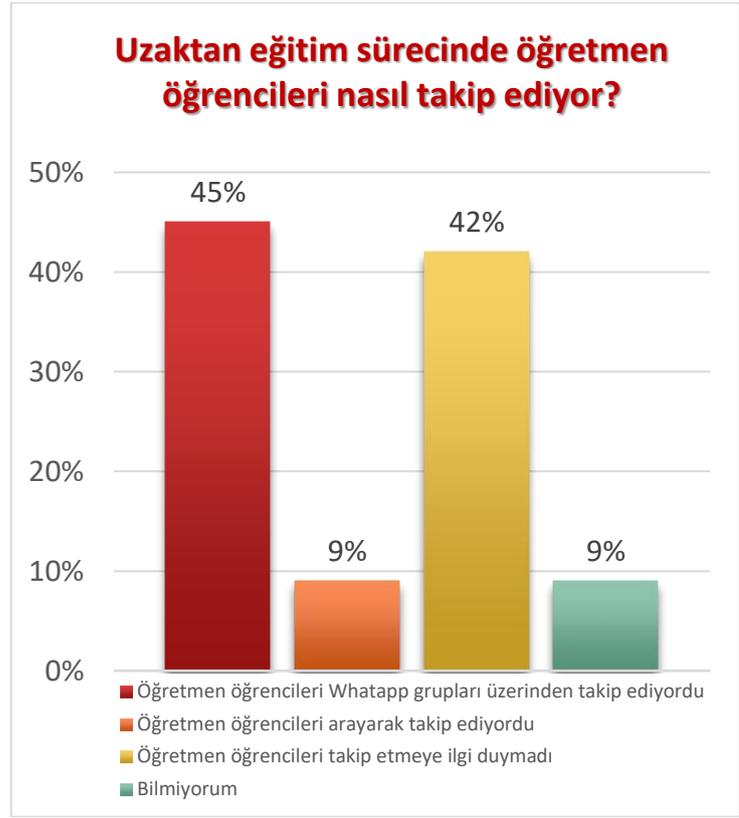

Şekil 16: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin canlı derslerden yararlanma derecesi

Eğitim kademesi değişkeni ile ilgili olarak, lise öğrencilerinin velilerinin %32'si öğrencilerin yararlanmasının sınırlı düzeyde olduğunu belirtirken, diğer kademelerdeki öğrencilerin velileri için %26 olarak kaydedilmiştir.

4- Öğretmenlerin öğrenci takibi:

Öğretmenlerin Suriyeli ve Arap öğrencilerin takibi ile ilgili olarak, velilerin %42'si öğretmenlerin öğrencilerini takip etmekle ilgilenmediğini söylerken, %45'i öğretmenlerin Whatsapp gibi sosyal medya araçları yoluyla eğitim sürecini takip ederek iletişim sorunlarının üstesinden gelmeye çalıştıklarını belirtmiştir³⁹. Velilerin %9'u ise öğretmenlerin kendileriyle öğrencinin eğitim sürecinin devamını takip etmek ve karşılaştığı problemleri sormak için doğrudan telefon görüşmeleri yaptığını belirtmiştir (Şekil 17)⁴⁰.

Şekil 17 :Uzaktan eğitim döneminde öğretmenin öğrenci takibi

5- Teknik problemler:

E-egitime geçiş süreci hem internetin yaygınlaşmış olması hem de önceden hazırlanmış bir eğitim platformunun varlığı açısından iyi bir altyapının varlığına rağmen birçok teknik sorunla karşılaşmıştır.

Anketteki veriler uzaktan eğitim sürecinde velilerin %83'ünün teknik sorunlarla karşılaştığını göstermektedir. Teknik konularda bilgisi olan velilerin %65'i bunu onaylamaktadır. Bu da öncelikle eğitim platformunun şifresinin alınmasındaki büyük zorluklar, platformun yoğunluğa ve e-egitime

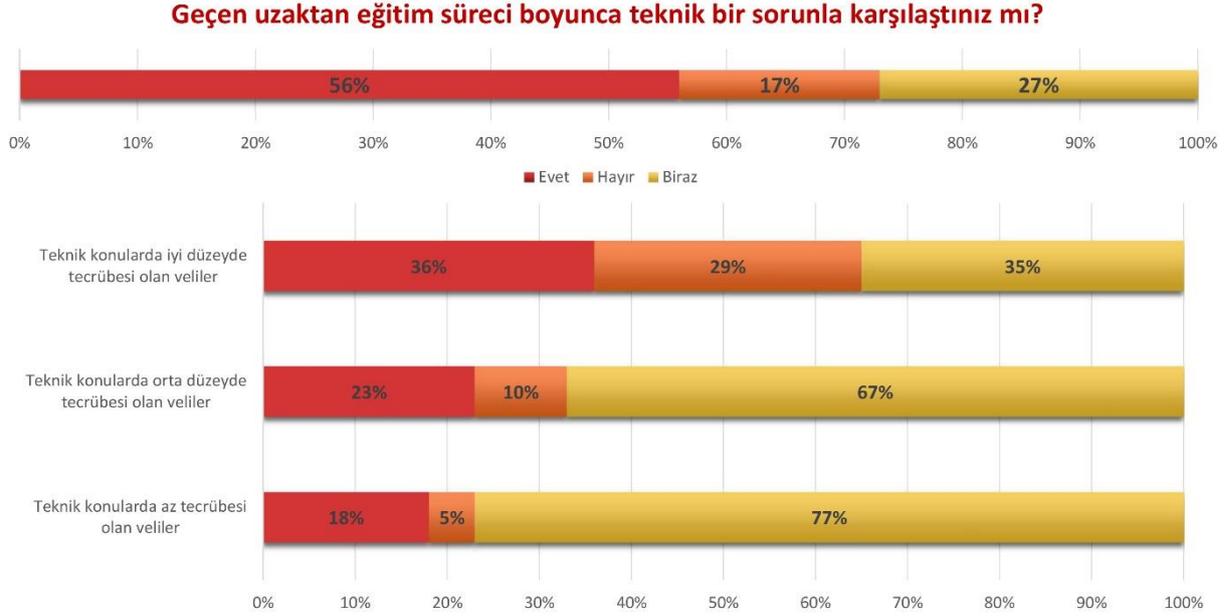
³⁹ İletişim grupları genellikle sınıfın annesi tarafından veli toplantıları sırasında velilerin telefon numaralarını toplayarak kurulmaktadır. Bu toplantılara genelde, "Suriyeli öğrencilerin Türk okullarına entegrasyonunun önündeki engeller" dizisinde açıklanan sebeplerden dolayı, Suriyeli ve Arap öğrencilerin velileri katılmamaktadır. Suriyeli öğrencilerin velileri ile öğretmen arasındaki iletişimde bir zayıflık olduğu açıkça gözükmektedir. Daha fazlası için, "Okul Sistemi ve Entegrasyon Sürecine Etkileri", ikinci yayın: <http://www.sydialogue.org/ar/172>

⁴⁰ Türk veliler, Suriyeli velilere göre daha fazla memnuniyet ve minnettarlık göstermiştir. Velilerin %75'i, okulların uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin ihtiyaç duyduğu her türlü desteği ve takibi sağladığını belirtmiştir.

Uzaktan Eğitim Süreci Üzerine Veli, Öğretmen ve Öğrencilerden Elde Edilen Veriler ile ilgili Araştırma Bulgularının Raporu, Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, 15/4/2020, <https://bit.ly/3k7haae>

tam olarak geçişe hazır olmayan yapısıyla ilgili sorunlar ve velilerin teknik konularda deneyimsizliklerinden kaynaklanmaktadır⁴¹ (Şekil 18).

Ankete katılan velilerin %79'u, Suriyelilerin kendilerine dayatılan sığınma koşullarının bir sonucu olarak sıklıkla kullandıkları araçlardan biri haline gelen sanal sosyal platformlar da dahil olmak üzere teknik konularda ortaya iyi arası deneyime sahiptir.

Şekil 18: Velilerin karşılaştıkları teknik sorunlar

Üçüncüsü: Sonuç

Önceki sonuçlar, velilerin çoğunluğunun uzaktan eğitim deneyiminden memnun olmadığını göstermektedir. Bu durum, geleneksel eğitim sürecine kıyasla bu sürecin yararlı olmayacağına dair ön yargılar, bu süreçten yararlanmaları için yeterli elektronik cihazların bulunmaması, dil problemleri, çocukları takip ve zapt etmenin zorluğu ve o dönemde yaygın olan psikolojik kaygı durumundan kaynaklanıyor olabilir.

Genel sonuçlar, öğrencilerin yarısından azının uzaktan eğitim sürecini takip ettiğini göstermektedir. Öğrenciler ilk olarak daha çok ders videolarına, daha sonra sanal platforma, ardından da canlı

⁴¹ Uyrak ne olursa olsun öğrencilerin çoğunluğu teknik sorunlarla karşılaşmıştır ancak bu sorunlar, özellikle EBA öğrenme platformu şifresinin alınması ve birden fazla okuyan çocuğu olan ailelerde yeterli cihazın olmaması, yabancı öğrencilerin eğitim sürecinin araçlarından az faydalanmalarının ana nedenlerinden biriydi.

derslere ilgi göstermiştir ancak veliler, öğrencilerin önce canlı derslerden, sonra sanal platformdan, ardından ders videolarından yararlandığını düşünmüştür.

Ayrıca sonuçlar, öğrencilerin en büyük kısmı için ders videolarının ilgi çekici olmadığını, elektronik platform ve canlı derslere ilgi göstermeyen öğrencilerin oranının çok daha düşük olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin takip etmemeleri genellikle teknik problemlerden kaynaklanmaktadır.

Unutulmamalıdır ki velilerin %10'dan daha azı uzaktan eğitim sürecindeki yeni araçlardan haberdar değildi. Bu durum ailenin zayıf ilgisi, Türk okullarıyla yeni olan deneyimi veya dil engelleri ile açıklanabilir.

Uyruk (Suriyeli veya Suriyeli olmayan Arap) etkisine gelince, istatistiksel analiz sonuçlarına göre bu faktörün eğitim süreci üzerinde net bir etkisi olmamıştır ancak, Arap velilerin ders videoları hakkındaki olumlu izlenimleri Suriyeli velilere göre biraz daha iyiyken, Suriyelilerin canlı derslere ilişkin izlenimleri ve düşünceleri biraz daha iyi olmuştur. Ayrıca, Arap velilerin %13'ü bu derslerin varlığından haberdar değildi. Bu, derinlemesine incelenmesi gereken bir iletişim kopukluğu durumunu gösterir.

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre öğrencinin cinsiyet faktörü eğitim sürecini etkilememiştir. Aksine sonuçlar pek çok durumda benzer görünmüştür. Ancak kız öğrenciler erkeklerden daha çok ders videolarını izlemeye ilgi göstermiştir.

Normal sınıflardaki öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinin araçlarından, entegrasyon sınıflarındaki akranlarından daha fazla yararlanırken, entegrasyon sınıflarındaki öğrencilerin yaşadıkları dil engellerine rağmen EBA platformundan ve canlı derslerden yakın derecelerde yararlanmıştır. Takip açısından ise, entegrasyon sınıfları öğrencileri, ders videolarını, eğitim platformunu ve canlı dersleri takip etmeye normal sınıflardaki akranlarından daha az ilgi göstermiştir.

Tüm değerlendirmelerde ikamet yerinin belli bir etkisi bulunmamaktadır. Ancak istatistiksel analize göre İstanbul'daki öğrencilerin sonuçları diğer illerdeki öğrencilere göre daha iyi ve ders videoları ve EBA platformunu en çok takip edenler onlar olmuştur. Bu da, İstanbul'un diğer illere göre daha iyi bir teknik altyapıya sahip olmasından kaynaklanıyor olabilir⁴².

⁴² Koronavirüsün Eğitime Etkileri- 4: Dijital uçurum uzaktan eğitimi nasıl etkiliyor?, Eğitim Reform Girişimi ,15/4/2020, <https://bit.ly/3adeAhd>

Dil faktörünün ise öğrencinin eğitim sürecinden faydalanması üzerinde çok açık bir etkisi olmuştur. Dil engellerini aşan öğrenciler, ders videolarını en az iki kat oranla en çok takip edenlerdi. Aynı zamanda, eğitim platformu ve canlı derslerde takip etme ve yararlanma oranları daha yüksekti.

Eğitim kademesi etkisiyle ilgili olarak, ortaokul öğrencileri, ders videolarını takip etme, platformu kullanma ve canlı derslere katılma açısından en iyi sonuçları göstermiş, ardından lise öğrencileri ve ilkokul öğrencileri bunu izlemiştir. Ayrıca, lise öğrencileri mevcut tüm araçlara en yüksek ilgisizlik oranını kaydederken, ilkokul öğrencileri canlı derslere katılmayan en büyük grup olarak görünmüştür.

Bu durum, ortaokul öğretmenlerin diğer kademelerdeki öğretmenlere göre daha fazla ilgilenmiş olabileceği ile açıklanabilir. Öğretmenler öğrencinin sorumluluk duygusuna güvenmeden öğrencileri takip etmiştir. Lise öğretmenlerinin, öğrencinin kişisel ilgisine güvenip uygun şekilde takip etmedikleri görülmektedir. İlkokul öğrencileri, teknik araçların kullanımında takip ve eğitime en çok ihtiyaç duyanlardır ve öğretmenlerinin dikkatlerini çekmeye ve kendilerine güvenmeleri için eğitmeye daha fazla çaba göstermeleri gerek.

Sonuçlar, uzaktan eğitim sürecinde Suriyeli ve Arap öğrencilerin yarısından fazlasının öğretmenleri tarafından takip edilmediğini göstermektedir. Bunun nedeni sürecin kısa olması veya iki taraf arasındaki iletişimi zorlaştıran dil engelleri olabilir. Bu durum öğrencilerde sürecin ciddi olmadığı izlenimini oluşturmuş ve öğrenciler yaz tatiline erken girdiğini düşünmüştür.

Öte yandan, velilerin bu sürece geçmeye hazır olmadığı ve bu süreçteki rolleri hakkında bilgilendirilmediği görülmektedir. Dolayısıyla veliler iş veya dil engelleri nedeniyle okul müfredatını takip etmede yaşanan zorluklar ya da ailedeki çocuk sayısının fazla olması nedeniyle çocuklarının eğitiminin takibini ihmal etmiştir. Velilerin çoğu öğrenciyi dersleri takip etmeye ikna etmekte zorlanmıştır.

Buna ek olarak, Suriyeli ailelerin çoğu e-egitim sürecinin başarısı için gerekli altyapıya, özellikle elektronik cihazlara sahip değildi. Birçok Suriyeli ailenin birden fazla öğrencisi varken, sadece ebeveynlerin kullandığı, her zaman etkili olmayan bir veya iki telefonu vardı. Bunun yanında birçok evde televizyon bulunmamaktaydı. Ayrıca bazı ders videoları ve canlı dersler aynı zamanda yayınlanmaktaydı.

Bunun yanı sıra, uzaktan eğitim süreci velilere ek maddi yükler getirmiştir. Özellikle birçok ailenin sınırlı ve pahalı olan telefon internet paketlerini kullandığı için internet paketlerinin tüketimleri artmıştır.

Öte yandan, birçok Suriyeli öğrenci, öğretmenlerinin ilgisiyle büyük bir etkileşim kurmuş ve eğitim sürecine daha fazla ilgi göstermiştir. Bu da geleneksel eğitim sürecinin dayandığı pek çok temelden yoksun olan bu süreçte öğretmenin öğrencide motivasyon ve teşvik yaratmadaki büyük rolünü göstermektedir.

Öte yandan, tüm öğrencilerin başarılarının ve bir sonraki sınıfa ilk dönem sonuçlarına göre geçmelerinin erken duyurulması ters bir etkiye neden olmuştur. Bu durum öğrencinin derse katılımı ve çalışkanlığının eğitimine etki etmeyeceğini düşünerek eğitim sürecini takip etme hevesi ve isteğini azaltmıştır⁴³.

Birçok veli, uzaktan eğitim sürecinin devam ve ödev takibi konusunda daha sıkı olması gerektiğini belirtmiştir. Bu da öğrencinin ciddiyetini artıracak ve kaçmasını engelleyecektir. Öte yandan birçok veli, öğrencilerin bilgilerini zenginleştiren ve kendilerinin daha önce bilmedikleri ek araçlar sağladığı için uzaktan eğitim sürecine geçişe olumlu bakmıştır. Başka veliler ise, özellikle az ve orta düzeyde Türkçe bilen öğrencilerin Türkçe seviyesinde bir düşüş olduğunu belirtmiştir. Uzaktan eğitim süreci genel olarak düz anlatıma dayandığı için, öğrenci konuşma ve sesli katılım yoluyla iyi etkileşimde bulunamamıştır.

Dördüncüsü: Öneriler :

Millî Eğitim Bakanlığı'nın, 2020-2021 öğrenim yılının sanal eğitimle başlayacağını bildirmesiyle, tüm öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinden en güzel şekilde faydalanması adına ve herhangi sürpriz bir durum ile karşılaşma ihtimaline karşın, konuyla ilgili birkaç öneride⁴⁴ bulunmak istiyoruz.

Uzaktan eğitimle ilgili genel öneriler:

⁴³ Bu konunun, öğrencinin eğitime devam etme isteğini ve motivasyonunu etkilediği için daha fazla incelenmesi ve araştırılması gerekmektedir. Gelecekte tekrarlanabilecek bu tür durumlarla nasıl başa çıkılacağı ve karar verme yetkisine sahip mercilerin nasıl davranması gerektiği konusunda uzmanlar tarafından tavsiyelerin sunulması gerekmektedir.

⁴⁴ Bu tavsiyelerin çoğu, çalışmada bahsedilen referanslara ve özel çalışmalara, özellikle Amerika Birleşmiş Devletleri'nde evde eğitim sistemini uygulayan bazı ailelerle yapılan görüşmelerin sonuçlarına dayanmaktadır.

- 1- Kısmi veya sıra dışı nedenlerden ötürü yüz yüze eğitime ara verme durumunda iyileştirici eğitim planının tasarlanması ve uygulanması, öğrencilerin seviyelerini tespit edebilmek için büyük ölçüde değerlendirmelerin bulunması, öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için eğitilmeleri ve çocukların ihtiyaç duyduğu temel beceriler konusunda önceliklerin belirlenmesi gibi stratejilerin geliştirilmesini öneriyoruz.
- 2- Uzaktan eğitim içeriğinin, okul kitapları ve çalışma notları şeklindeki geleneksel eğitim içeriğinden farklı olduğuna dikkat edilmesi; Powerpoint sunumlarının yeterli olmadığı; öğretmenin öğrencilerin uzaktan eğitim derslerinde yüz yüze eğitim derslerine göre daha çok sıkıldığı ve konsantrasyon kaybettiğinin farkında olması ve onun için öğretmenin öğrencilere ücretsiz eğitici uygulamalar gibi farklı teknik ve araçları sunmasının yararlı olacağı öngörülmüştür.
- 3- Tek tipte aktivitelerin bütün öğrencilere aynı oranda uymayacağını fark edilmesi bundan dolayı öğretmenin, öğrencinin güçlü ve zayıf noktalarını bilmesi ve ona göre öğrencilerini ilgilerine uygun düşecek şekilde grup çalışmasına teşvik etmesi gibi farklı yöntemlere başvurabilir.
- 4- Öğretmenlerin -özellikle İngilizce derslerinde- ses kaydı ve sesli mesajlaşmayı sağlayan uygulamalar gibi farklı dijital teknikleri kullanmaları, öğrencilerin eğitim süreçlerini kolaylaştıracağı öngörülmektedir.
- 5- Öğretmenler ya da Millî Eğitim Bakanlığı, uzaktan eğitim müfredatını tasarlama konusunda öncülük eden Newsela gibi bazı şirketler ile iş birliği yapabilir. Bu tür şirketler, eğitim içeriği üzerinde bazı düzenlemeler yapıp içeriği farklı gruplara uygun hale getirmektedirler. Aynı zamanda öğretmenler için belirli nüfus gruplarını kapsayacak şekilde uzaktan eğitimle ilgili kurs açılabilir.
- 6- Akıllı tahtaların -özellikle akıllı kalemlerin kullanıldığı- ve yazıcılar gibi ihtiyaçların makul fiyatlarla tedarik edilmesinin kolaylaştırılması bununla beraber rahat taksitlendirme seçeneğinin sunulması, fakir ve başarılı öğrencilere burs ve hediye verilmesi gibi tavsiyeler değerlendirilebilir.
- 7- Okulda en az 3 çocuğu okutan ailelerin her birine ücretsiz akıllı aygıt verilebilir.
- 8- Okul öğrencileri için sadece eğitim platformlarına erişim imkânı sağlayan internet paketleri ekonomik fiyatlarla sağlanabilir.

Ebeveynlerle ilgili öneriler:

- 9- Velilerin okul başlamadan önce süreçle ilgili bilgilendirilmesi, kendilerine öğrencileri takip etmelerinin ne kadar önemli olduğunun anlatılması ve uzaktan eğitimin bazı başarılı deneyimlerinin sunulması

- 10- Velilerle düzenli olarak toplantı düzenlenmesi, onların düşüncelerini ele alan anketlerin yapılması, ebeveynlerin çocuklarının seviyesini öğrenebilmeleri için sanal eğitim platformuna erişimin sağlanması ya da haftalık olarak öğrencinin eğitim süreciyle ilgili rapor çıkarılması ve velilerle paylaşılması
- 11- Öğrencinin genel eğitim sürecini ve ödevlerini takip etme konusunda velilerin üstelenmeleri beklenen sorumluluklarının açık bir şekilde netleştirip kendilerine anlatılması
- 12- Öğrencinin ödevlerini geciktirmesi ya da eğitim platformlarına girme konusunda bir kusur gösterdiği zaman velinin sms ile bilgilendirilmesi

Öğrencinin rolünün etkinleştirilmesi⁴⁵:

- 13- Öğrencinin uzaktan eğitim sürecine psikolojik olarak hazır hale getirilmesi, öğrencinin sürecin ne kadar ciddi olduğu, eğitim seviyesinin üzerindeki etkisi konularında da bilinçlendirilmesi ve bazı öğrencilerin uzaktan eğitimle kaydettikleri başarıların anlatılması
- 14- Öğrencinin dijital eğitim için hazırlanması, dersle ilgili ihtiyaç duyacağı bütün eşyaları içeren bir yer ayarlanması, kaliteli kulaklık ile mikrofon kullanması ve ders boyunca okul kıyafeti giymesi, öğrencinin bu şekilde yapması derse psikolojik olarak hazırlanmasında kendisine yardımcı olacaktır.
- 15- Öğrencinin canlı derslere zamanında katılması ve kameraları açık bırakması, öğretmenin sınıfı kontrol etmesini kolaylaştıracaktır.
- 16- Öğrencinin eğitim sürecinde ihtiyaç duyacağı uygulamalarla ilgili canlı bazı derslerin yapılması, bol resimli video kullanılması ve öğrencinin bu uygulamaların kullanımıyla ilgili eğitilmesi
- 17- Öğretmenin, öğrencilerin bir yıl boyunca almaları beklenen görev ve sorumlulukları açık bir şekilde anlatması ve bu konuda disiplinli olmaları gerektiğini vurgulaması son derece önemlidir.

Uzaktan eğitim platformunun geliştirilmesi konusunda öneriler:

- 18- Öğrencinin sanal eğitim platformuna kaydolması ve EBA şifresi almasının kolaylaştırılması
- 19- Öğrencinin günlük olarak ya da gereken vakitlerde platforma girmediği zaman velilere otomatik olarak mesaj gönderilmesi için var olan altyapının geliştirilmesi.

⁴⁵ Bu öneriler, öğrenci, öğretmen veya okuldan hangisine bağlı olursa olsun öğrencinin rolünün etkinleştirilmesiyle ilgilidir.

- 20- Her öğrenci için ayrı bir mail adresi oluşturulması, öğretmen, yöneticilerle iletişim kurma imkânının sağlanması ve öğrencinin ödevleri platforma yüklemesine yardımcı olunarak diğer sosyal medya platformlarını kullanmasına ihtiyaç bırakmamak
- 21- Öğrencinin konuşma becerilerini geliştirmesi ve teşvik etmesi için platforma görsel ve sesli dosyaları yükleme imkânı tanınması
- 22- Ana toplantı grupları içinde farklı küçük grupların oluşturulmasının sağlanması yoluyla öğretmenin öğrencileri farklı gruplara ayırarak aralarında iletişim ve iş birliği güçlendirilmesine katkı sağlamak; böylece öğretmenin, öğrencilerin sohbetlerini ve çalışma performansını daha kolay bir şekilde takip etmesi
- 23- Platformun içinde onur öğrenci listesi oluşturulması. Bu liste; bazı derslerde başarı gösteren, devamlılık konusunda disiplinli olan, ders dışında gönüllü olarak proje ya da çalışma yapan veya öğretmenleri tarafından tespit edilen eğitim süreçlerinde ilerleme gösteren öğrencilerin adlarını ve resimlerini içeren bir onur öğrenci listesi olacaktır.
- 24- Platforma bağlı olan sanal kütüphaneyi etkinleştirmek, öğrencilerden düzenli olarak okuma yapmalarının istenmesi ve bunu test etme veya özet isteme yöntemleri kullanarak öğrencinin kitabı okuyup okumadığının kontrol edilmesi
- 25- Derslere canlı olarak katılamayan öğrenciler için derslerin kaydedilmesi ve kısıtlı bir süre için erişilebilir olması ancak derslere canlı olarak katılmayan öğrencilerin performansının ölçülmesinde derslere canlı olarak katılan öğrencilerin puanının yarısını almaları göz önünde bulundurulmalı
- 26- Öğrencilerin teknik sorunlarını çözmek için -özellikle öğrenim yılının ilk aylarında- resmi mesai saatleri içinde çalışan teknik bir ekibin oluşturulması
- 27- Platforma aynı zamanda çok sayıda öğrencinin girebilmesi için platformun kapasitesinin geliştirilmesi,
- 28- Platformda öğrencilerin yeteneklerini keşfetmeye yardımcı olacak programlama, tasarım, edebi yazı ve montaj gibi kursların açılması ve bunun öğrencinin performansının ölçülmesinde artı değer taşıması
- 29- Öğrencinin istediği herhangi bir zamanda platforma erişebilir olması ve bunun yanında vakti yaklaşan ders ve ödevleriyle ilgili kendisine duyuru gönderilmesi,
- 30- Öğrenciler arasında her eğitim seviyesine uygun ve rekabeti, iş birliğini ve sorun çözmeyi teşvik edecek bireysel ve grup halinde yarışmaların düzenlenmesi tavsiye edilir.

Öğretmenin rolünün etkinleştirilmesi:

- 31- Farklı öğrenci kitlelerine hitap eden farklı aktivitelerin kullanılması önemlidir. Örnek olarak öğrenim sürecinde görselliği tercih eden öğrenciler için tablo, grafik, resim ve farklı renklerin kullanılmasının bu öğrenci grubu için yararlı olacağı düşünülmektedir. İşitme yoluyla eğitim almayı tercih eden öğrenci kitlesi için ses kayıtları ve sesli kitaplar kullanılabilir. Duyusal-dokunulabilir öğrenim yöntemini tercih eden öğrenciler için ise, rol oynama veya çizme gibi teknikler kullanılabilir. Ayrıca tartışma, farklı senaryo örneklerine sahip olan eleştirel düşünce aktivite ve oyunları, soru-cevap ve mantığa dayanan problem çözme yöntemi kullanılabilir. Bu da analitik düşünme yöntemini tercih eden öğrenci kitlesi için yararlı olacaktır. Bunun yanında pratik deneylerin yapılması ve bazı olguları çözümlmek için doğadan örnekler alınmasının öğrenim sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- 32- Öğrencinin diğer öğrencilerle kaynaşmaması ya da öğretmenin dikkatinin dağılmasının sonucunda ortaya çıkabilecek soyutlanma durumuna karşı öğretmenin öğrencileri farklı gruplara ayırması ve onlar arasında rekabeti teşvik etmesi gibi tedbirler alınabilir.
- 33- Öğrencilerin performansını değerlendiren sürecin geliştirilmesi gerektiği gibi test ve çalışma kağıtlarına dayalı değerlendirme yönteminin yeterli olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin belli bir konuyla alakalı kişisel bir video çekmeleri ya da öğrencilerin diğer yaşlılarının yaptıkları çalışmalarını gözden geçirmelerinin istenmesi gibi yöntemleri kullanarak öğrencilerin bilgi ve performanslarının değerlendirilmesi
- 34- Öğretmenin, öğrencilerden bazı konularda farklı kaynakları tarayıp detaylı araştırma yapmalarını istemesi ve onların bilimsel araştırma becerilerinin gelişmesi için çaba harcaması
- 35- Uzaktan eğitim platformunun eğlenceden arınmış ciddi ve sıkıcı bir platforma dönüşmesine müsaade edilmemesi; bunun için öğretmen eğlenceli bazı videoları, sesli uygulamaları veya derse bağlı eğlenceli anketleri kullanabilir. Ayrıca öğrencinin konsantrasyonunu arttıracak ve stresi azaltacak tekniklerin kullanılması
- 36- Öğretmenin, öğrencinin ödevi kendisinin yaptığını ve internetten kopyalayıp yapıştırmadığında emin olmak için bazı siteleri kullanması
- 37- İlkokul sınıflarında 10-15 öğrenci, diğer eğitim aşamalarındaki sınıflarda ise 25 öğrenciyi aşmayacak şekilde öğrenci bulunması hem öğrencilerin etkileşimini arttıracak hem de öğretmenin sınıfı kontrol etmesini kolaylaştıracaktır.

- 38-Öğrencilerin devamlılığını takip edecek, velilerle iletişim kuracak, sanal sınıfın ekranı ve mikrofonuyla ilgilenecek bir öğretmen asistanı atanması önerilir.
- 39-Aynı uzmanlık alanına sahip olan öğretmenler için gruplar kurulması yoluyla bu gruplarda kazandıkları deneyim, tecrübe ve becerileri paylaşılabilir. Ayrıca, öğretmenlerin hazırladıkları slayt ve eğitim içerikleri kendi aralarında paylaşılabilir.
- 40-Öğretmenler için uzak eğitimde kullanılabilir uygulamaların kullanımı ve içerik oluşturma ile ilgili kurslar açılması ve kendilerine bu konuda eğitim verilmesi
- 41-Öğretmenlerin temel ve gönüllü performanslarıyla ilgili düzenli olarak rapor hazırlanması, öğrencilerin de öğretmenleri değerlendirme olanağının tanınması ve bu raporları göz önünde bulundurarak başarı gösteren öğretmenlerin ödüllendirilmesi ve diğer öğretmenlerin teşvik edilmesi
- 42-Her sanal dersin olduğu günde öğretmenler ile öğrencilerin katıldığı bir genel sohbet saatinin ayarlanması; bunun yanında öğrencilerin resim çizme, yemek yapma veya başka becerileri kazanmaları için hafta içinde birkaç saat geçirmeleri önerilir. Bunun da öğrencilerin performansını değerlendirilmesinde etkisinin olacağı ve sürecin kalitesini arttıracığı düşünülmektedir.
- 43-Türk Okullara atanan Suriyeli öğretmenlere, Suriyeli ve Arap öğrencileri takip etme konusunda belirli rollerin verilmesi; Suriyeli öğretmenlerin eğitim süreciyle ilgili düzenli olarak yapılan güncelleme ve değişimler konusunda bilgilendirilmesi; eğitimden kopmuş öğrencileri ya da zamanında ödevleri yapmayan öğrencileri takip etmelerinin sağlanması, aileleriyle iletişime geçmeleri ve onlara öğrencinin durumunu düzenli olarak aktarmaları
- 44-Ders sınıflarında yaygın olarak kullanılan bilimsel kavramların Arapçaya çevrilmesi için Suriyeli öğretmenlerden bu çalışmayı yapmalarının istenmesi; ardından, çevrilen kavramları kontrol ettikten ve doğru bir çevirinin yapıldığından emin olduktan sonra kavramların Suriyeli ve Arap öğrencilere liste halinde teslim edilmesi gibi yöntemlere başvurulabilir.

Uzaktan eğitim müfredatıyla ilgili öneriler:

- 45-Bazı üniversitelerle belirli konularda eğitim programları hazırlamak için iş birliği yapılması ve bu programları uygulayarak yetenekli öğrencilerin keşfedilmesi, onlarla özel bir şekilde ilgilenilmesi, üniversiteye girmelerinin kolaylaştırılması gibi adımlar atılabilir. Bu tür programların hayata geçirilmesi yoluyla öğrencilerin üniversiteye kabulü ve burs kazanma imkanlarının kolaylaştırılması

- 46- Sanal eğitim müfredatında bulunan zayıf noktaları keşfetmek adına öğrencileri düzenli bir şekilde değerlendirmek ve onların zayıf noktalar sorununu çözmek için açıklayıcı video ve fazladan alıştırmaları verilmesi
- 47- Diğer ülkelerde kullanılan müfredata bakılması ve o ülkelerin deneyimlerinden faydalanılması ayrıca veri paylaşımı amacıyla farklı taraflarla iş birliği yapılması
- 48- Uzaktan eğitim müfredatını zenginleştirmek adına öğrencinin kendini tanıması, ifade edebilmesi ve duygularını anlaması için yardımcı olacak psikolojik desteği sağlayan bir müfredatın oluşturulması. Bunun yanında öğrencinin bir sorun yaşadığı zaman danışmanlık hizmeti alma imkânı sağlanması

Entegrasyon sınıflarıyla ilgili:

- 49- Entegrasyon sınıflarında eğitim gören öğrencilerin öğretmenler tarafından motive edilmesi ve televizyon videoları ve canlı dersleri izlemeleri gerektiği konusunda vurgu yapılması
- 50- Entegrasyon sınıflarında eğitim gören öğrencilerin daha alt sınıflarda kaydedilen televizyon derslerini izlemeleri ve tartışmaları, hazırlanan videoları izlemeleri, var olan egzersizleri de çözmeleri istenmesi
- 51- Platformun içinde Türkçe bilmeyenler için öğrencinin eğitim sürecini hızlandıracak oyun ve egzersizleri içeren Türkçe eğitimi alma imkânı sunulması
- 52- Entegrasyon sınıflarında eğitim gören öğrencileri okuma yapmaları ve konuşmalarının teşvik edilmesi ve onların birkaç video hazırlamalarının istenmesi öğrenciler için yararlı olacaktır. Bu tür uygulamalar öğrencilerin kendilerini ifade etmesini teşvik edecektir.
- 53- Türkçe dilinin yanı sıra diğer derslerin de önemsenmesi ve öğrencilerin daha önceki sınıflarına dönmeleri için bu derslerin bilgilerini gözden geçirme yöntemini kullanarak hazırlanmaları
- 54- Entegrasyon sınıflarında eğitim gören öğrencilerin takip edilmesinde Suriyeli öğretmenlerin rol almaları ve canlı derslerde sınıf öğretmenine yardımcı olmaları
- 55- Entegrasyon sınıflarında eğitim veren öğretmenlere, Türkçe bilmeyenler için Türkçe öğretme becerilerinin kazandırılması. Bunun yanı sıra hazır olan video, şarkı, egzersiz veya resimlerden de yararlanılması
- 56- Entegrasyon sınıflarında eğitim gören öğrencilerin zayıf noktalarını keşfetmek amacıyla kendilerinin düzenli olarak değerlendirilmesi ve eğitim seviyelerinin gelişimine göre sınıflara ayrılması

- 57- Canlı derslerin sınırlı bir öğrenci sayısına sahip olması şeklinde bir yolla öğrencinin aktifleşmesinin sağlanması
- 58- Belirli dersleri hem Arapça hem Türkçe anlatan video üretmeleri yoluyla Türkçelerini geliştirmiş olan bazı Suriyeli öğrencilere, kendi uyum sınıflarında eğitim gören öğrencilere yardımcı olmaları teklif edilebilir. Bu tür aktivitelerin öğrencinin notları ve yıl sonundaki değerlendirmesini yükseltecek şekilde olması önerilir.
- 59- Entegrasyon sınıflarında eğitim gören öğrencilerin; Türkiyeli yaşlılarıyla ilişkilerini güçlendirmeleri, yaşlılarına göre eğitim seviyelerinin gerilediğini hissetmemeleri ve asıl öğretmenleriyle ilişkilerini devam ettirmeleri için başlangıç sınıflarındaki derslerin tamamını anlama kabiliyetine sahip olmasalar bile canlı ya da online derslere - özellikle matematik ve biyoloji gibi temel dersler - katılma imkanları tanınması önerisinde bulunmaktayız

Çalışma Eki – Artısıyla Eksisiyle E-Eğitim:

Uzaktan eğitim fikri, on dokuzuncu yüzyılda üniversite yazışmaları olarak bilinen bazı uygulamalarla başladı. Bu tecrübe Amerika Birleşik Devletleri'nde yirminci yüzyıla geçildiğinde bu amaçla kurulan radyo kullanımına geçişle birlikte gelişti. Böylece bazı üniversiteler eğitici radyo istasyonları kurmaya başladı. Daha sonraları, 30'lu yılların sonunda, televizyona geçildi ve eğitim amaçlı resmi televizyon istasyonları kuruldu⁴⁶.

Teknolojinin ilerlemesiyle ve iletişim devrimi tarafından sağlananlarla birlikte, internet yoluyla yapılan ilk eğitim deneyimi, 1982'de Kaliforniya Davranış Bilimleri Enstitüsü- Yönetim ve Stratejik Çalışmalar Fakültesi açıldığında ortaya çıktı. Bu fakültede, iş adamlarına uzaktan eğitim programı sağlamak için bilgisayar konferansları kullanıldı. Sonra birçok Amerikan üniversitesi aynı yolu izledi ve 2000 yılına gelindiğinde, e-öğrenme kursları özellikle üniversite öncesi öğrenciler olmak üzere çoğu insan için erişilebilir hale geldi. 2013'te, Amerika Birleşik Devletleri'nde uzaktan eğitimin herhangi türdeki bir kursuna kaydolan lise öğrencilerinin yüzdesi, toplam öğrenci nüfusunun yaklaşık %30'uydu⁴⁷.

E-Eğitimin Şekilleri:

Uzaktan eğitimin şekilleri, özellikle dünyadaki iletişim devriminin ve internetin yaygınlaşmasının mümkün kıldığı devasa gelişmelerle ileri boyutlara ulaşmış ve çeşitlenmiştir. Daha sonra akıllı uygulamaların ortaya çıkmasıyla e-öğrenme, en yaygın ve popüler eğitim biçimlerinden biri haline geldi. Uzaktan eğitim yollarını aşağıdaki şekilde sınıflandırabiliriz:

- **Eş Zamanlı Uzaktan Eğitim** :Hem öğretmenden hem de öğrencilerden oluşan eğitim topluluğudur. Öğrencilerin farklı coğrafi konumlardan da olsa, genellikle belirli bir eğitim programı veya platform kanalıyla belirli bir zamanda öğrenme etkinliklerine katılmasının istendiği ve aynı anda etkileşim kurduğu modeldir. Grup sohbetleri, web seminerleri ve diğer video konferans biçimleri gibi çeşitli araçlar kullandığı gibi grup içi etkileşime de imkân sağlar.
- **Eş Zamanlı Olmayan Uzaktan Eğitim** :Burada eğitim, grup oturumlarından daha çok bireysel bir temele odaklanır. İçerik genellikle yazılı bir içerik olur ya da önceden kaydedilmiş

⁴⁶ Yükseköğretimde Online Eğitim ve Rolü, Online learning in higher education, Wikipedia, <https://bit.ly/3ksuwRt>

⁴⁷ Bir Önceki Kaynak

video dersleri veya ses kayıtları biçimindedir. Öğrencinin belli görevleri net şekilde açıklanmış teslim tarihleri içinde tamamlaması gerekir ancak öğrenciler dönem sonundan önce kendilerine uygun bir zamanda çalışma konusunda serbest bırakılırlar bu da öğrenciye daha fazla esneklik sağlar⁴⁸.

- **Önceden programlanmış uzaktan eğitim** :Tüm öğrencilerin aynı temel zaman çerçevesinde belirli bir çalışma bölümünü bitirmelerini gerektiren eğitim modelidir. Yani, tüm öğrencilere aynı başlangıç tarihi verilecek, aynı bitiş tarihine kadar zaman tanınacak ve bu süre içinde tamamlanması gereken belirli ödevleri veya çalışılacak bölümleri aynı son tarihlere kadar teslim etmesi gerekecektir.
- **Kişisel Programlanmış uzaktan eğitim** :Öğrencinin eğitimini kendi programına göre bitirmesine müsaade eden bir modeldir. Toplam ders süresinin öğrenciden öğrenciye büyük ölçüde değişebileceği anlamına gelir. Bu, kişisel yeteneklerden ve ayrılan zaman miktarındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır.

⁴⁸ Eş zamanlı olmayan eğitimi diğer eğitim modelleriyle birleştiren bu tür eğitimin örneği, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Arizona Üniversitesi tarafından veriliyor. Lise seviyesi için sağlanan ve tanınmış sertifikalara sahip program, her dönem 6 temel dersten oluşur. Bu programa dahil olmak, öğrencinin ileride üniversiteye kabul edilme veya kısmi veya tam burs alma şansını artırıyor. Lise öğrenim sistemi eş zamanlı olmayan eğitim sistemine dayanır. Platform, öğrencinin tek başına çalışacağı tüm belgeler, kitaplar, kaydedilmiş ve yazılı dersler ile her hafta öğrenciye net bir çalışma planı sunar. Bu süre içerisinde tamamlanması gereken ödevler de bu yolla paylaşılır. Öğrenci haftada bir kez her ders için bir hoca ile canlı bir derse katılır ve bu şekilde öğretmen, öğrencilerin sorularını dinler ve cevaplar. Başka bazı soruları ve alıştırmaları da çözer. Canlı derslere en fazla 25 kişi katılabilir. Öğrencinin dersi anlamadığı veya canlı ders grubu yeterli gelmediği zaman platform, hocanın ders programı müsait olduğu müddet içerisinde öğrencinin dersi tekrar talep etmesine olanak tanır. Öğretmenin, öğrencinin dersi anladığından ve kavradığından emin olması için öğrenci birden fazla özel ders alma hakkına sahiptir. Sistem, öğrencinin tam devamlılık değerlendirmesi için ödevlerini vaktinde teslim etmesini ve derslere zamanında katılmasını gerektirir. Platform canlı dersleri kaydedip katılamayan öğrencilerin kullanımına sunarken, katılamayan öğrenciler, ders saatlerine bağlı kalmadıkları için katılım değerlendirmesinin yarısını alacaklardır. Program öğrencinin devamlılığını çok sıkı bir şekilde takip eder. Her öğrenci grubuna, eğitim sürecinin, giriş zamanlarının, etkinliklerin, öğrencinin ne kadar disiplinli olduğunun ve görevlerini yerine getirme sorumluluğunun takibini yapan bir danışman tayin eder. Danışman, öğrencinin derslerden birinden devamsızlığı veya kendisinden istenilen programa uymaması halinde ailesini bilgilendirmek için derhal iletişime geçer.

Öğrencinin eğitim sürecini değerlendirme amacıyla, program 5 sınav ve 3 final sınavı şeklinde bir dizi sınav imkânı sunar. Sınavdan önce öğrencilerle öğretmen arasında bir tekrar yapılır ve sınavda çıkacak sorulara benzer bazı soru ve alıştırmalar çözülür. Açık sınav sistemindeki gibi, kitaplarla referansların kullanımına izin verilir. Program, özel salonlarda ve merkezlerde gerçekleştirilen, isteğe bağlı bazı sınavlar da sunar. Bu sınavları geçmek öğrencinin üniversiteye girme ihtimalini artırır. Ayrıca değerlendirme süreci öğrencinin tamamlamak üzere görevlendirildiği bir dizi projeye, araştırmaya veya rapora bağlıdır. Üniversite daha sonra programı ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin de kapsayacak şekilde geliştirdi. Kaynak: Bu sisteme kayıtlı bir öğrenci ile yapılan görüşme:

<https://www.asuprepedigital.org/high-school-courses>

Pek çok açık kaynak kursuna ek olarak, resmi olarak tanınan sertifikaların alınmasına izin veren ve yalnızca katılım sertifikaları sunan başka uzaktan eğitim türleri de vardır.⁴⁹

Uzaktan eğitim deneyimleri dünya çapında çeşitlendi ve birçok çeşidi bir araya getirildi. Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı ülkelerde devlet tarafından evde eğitim seçeneği sunuluyor. Bu da öğrencinin çalışmalarını evden bitirebileceği ve normal okullarda okur gibi akademik seviyelerini tamamladığını onaylayan resmi diploma alabileceği bir eğitim sistemine denk düşüyor⁵⁰.

Uzaktan eğitim alanında sanal okul projesi⁵¹ ve Dima projesi⁵² gibi ortaya çıkan bazı Suriyeli deneyimlerin olduğu unutulmamalıdır. Bu deneyimler Suriyeli öğrencilere yönelik olup güncellenmiş Suriye müfredatına uygundur.

E-Eğitimin Dezavantajları:

Muazzam teknolojik gelişmelere ve bu alandaki uzmanlık birikimine rağmen, sanal eğitim hala birçok engelle karşı karşıyadır. Bunlardan bazıları:

- 1- Öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenleriyle sosyal ilişkilerin ve etkileşimin olmaması ve bundan dolayı öğrencinin yalnızlık halinin artması ve depresyona sürüklenmesi⁵³.
- 2- Öğrencinin hareket etmemesi ve spor yapmaması, yemek yeme davranışlarında ve normal düzeninde değişiklik olması ayrıca uzun süreli oturmaktan ve elektronik ekranlara uzun süre bakmaktan kaynaklı sağlık sorunlarının baş göstermesi⁵⁴.
- 3- Öğrencide elektronik aletleri kullanma ve oyun oynama bağımlılığının artması, internette geçirilen zamanın çok artması⁵⁵.

⁴⁹ Dünya ülkelerinden uzaktan eğitim hizmeti sunan öne çıkan siteleri görmek için UNESCO sayfasını inceleyebilirsiniz,

<https://bit.ly/2XFJABr>

⁵⁰ Resmi hükümet müfredatına uygun Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en ünlü ev okulu (öğrencileri normal sınıflara göre eğiten ve eksiksiz bir müfredat sağlayan uzaktan eğitim modellerinden biri) sitelerinden biri K12.com'dur. Anaokulundan liseye kadar öğrenci alır ve öğrenci, tanınan okul diplomalarını alır. Ayrıca öğrenciye üniversiteye girme hakkı da tanınır.

⁵¹ Sanal okul, <https://digitalschoolsy.com/>

⁵² Suriyeli çocukların eğitimi için "Dima", Eid-ül Hayriyye, <https://bit.ly/3kJOdoF>

⁵³ "Sanal Eğitime Geçiş ... Beklentiler ve Zorluklar", Dar Al-Salam Vakfı, 26.07.2020, <https://bit.ly/2X0kVYg>

⁵⁴ Uzun süreli kapanmanın çocuk sağlığı üzerindeki etkileri, Lockdowns could have long-term effects on children's health, economist, Jul 19th 2020, <https://econ.st/2X7e3Z1>

⁵⁵ 9524 lise öğrencisiyle yapılan bir araştırma, COVID-19 salgını sırasında bu öğrencilerin internet ve elektronik cihaz kullanım saatlerinde artış olduğunu gösteriyor. COVID-19 salgınından önce ortalama 0-3 saat geçiren öğrenciler örneklemin %75'iydi, sadece

- 4- Öğretmen ve öğrenci arasındaki doğrudan etkileşimin zayıflaması, yalnızca eğitimsel boyuta odaklanılması ve öğretmenin öğrencilerine aktaracağı sosyal deneyimlerin, eleştirel düşünme becerilerinin ve değerler eğitiminin yokluğu.
- 5- Sakinlik ve rahat olma gibi odaklanmaya yardımcı olan bir ev ortamı bulma zorluğu; aynı şekilde bilgisayar, kulaklık ve yazıcı gibi gerekli cihazların bulunma zorluğu; ayrıca dikkat dağınıklığı ihtimalinin fazla olması, örneğin öğrenci ders esnasında bir metin mesajı gönderebilir ya da sosyal medya sayfalarına göz atabilir.
- 6- Pek çok insan arasında e-öğrenmenin geleneksel eğitime göre daha az yararlı olduğu ve aynı ilme, bilgiye ve sosyal yeterliliğe sahip öğrenciler çıkarmayacağı şeklinde genelleşmiş önyargılar bulunduğundan, geniş insan kesimleri arasında bu eğitim türüne olan güven eksikliği.
- 7- Zayıf, ötekileştirilmiş ve özel ihtiyaç sahibi grupların, gereksinimlerini karşılayamamasından dolayı adil bir eğitim fırsatından mahrum kalması.

Uzaktan eğitim sürecini takip edenleri aşağıdakiler dahil bir dizi ek sorumluluk beklemektedir:

- İster yüksek kaliteli internet hizmetleri için olsun ister masaüstü veya dizüstü bilgisayar, tablet, akıllı telefon, kulaklık ve yazıcı gibi gerekli cihazlar için olsun herkesin erişebileceği teknolojik bir altyapı ihtiyacı.
- Öğrenci ve velinin sanal eğitim platformlarını kullanmayı, verilen ödev ve sorumlukları yerine getirmeyi ve öğretmenle yazışmayı sağlayan teknolojik araçları kullanma bilgisine sahip olma gerekliliği; öğretmenin geleneksel eğitimin içeriğinden farklı ve daha çekici bir içerik hazırlamak için gerekli teknolojik deneyime ve eğitim platformlarını kullanma ve bunlardan yararlanma becerisine sahip olma gerekliliği.
- Öğretmenin uzaktan eğitim için ve sanal sınıfın kontrolünü sağlaması için gerekli ek becerilere ve normal sınıf yönetimi becerilerinden büyük ölçüde farklı olan motivasyon, takip ve dikkat çekme yöntemleri gibi becerilere sahip olması.

%28'i aynı oranda kaldı. Günde 4-6 saat harcayan öğrenci oranı ise %19'dan %46'ya yükseldi. 7-10 saat geçiren çocukların yüzdesi %19'a yükselirken, örneklemin yaklaşık %8'i günde 10 saatten fazla zaman geçirdi.

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİ ÜZERİNE VELİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERDEN ELDE EDİLEN VERİLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMA BULGULARININ RAPORU, BAĞÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ, 15/4/2020, <https://bit.ly/3k7hAAe>

- Uygun ortamı sağlama ve takip etmekle ve öğrencileri sorumluluklarına uymaya teşvik etme yoluyla ailenin rolünü ve eğitim sürecine katkısını arttırmak.

E-Eğitimin Avantajları :

Öte yandan, e-öğrenme deneyimi ve elde ettiği gelişim, birçok avantaj ve yanıyla birçok zorluğun üstesinden geldi. Bunları da şu şekilde özetleyebiliriz:

- 1- Gelişmeler ve belirtiler dünyanın, gelecekteki eğitimin temel modeli olacak dijital eğitime doğru ilerlediğine ve Covid-19 salgınının bu süreci hızlandıracağına işaret ediyor⁵⁶.
- 2- Dijital eğitim alanı, ekonomik yatırım için yeni bir pazar açıyor, öyle ki doğrudan veya dolaylı olarak birçok iş alanına imkân sağlıyor. Bu yolla e-öğrenme, ülkelerin küresel ekonomide bir yarış anahtarı olacak. Teknolojik olarak daha vasıflı çalışanlara sahip ülkeler, teknoloji temelli bilgi ekonomilerinde sadece şu anda değil, gelecekte de daha iyi performans göstereceklerdir⁵⁷.
- 3- Okulların kapanmasıyla eğitimde teknolojinin yaygın kullanımı, yalnızca değişen eğitim sistemleri için bir kaldıraç görevi görmez aynı zamanda ekonomileri tümünden değiştirir. Buradaki zorluk, okulların Covid-19 salgını sonrasında istenilen dönüşümle bağlantısını kurmak ve ekonomiyi yeniden inşa etmek için gereken çok çeşitli becerileri geliştirmektir⁵⁸.
- 4- Sanal eğitim süreci, bilgi alışverişini, diğer model ve deneyimlere erişimi ve bunlardan yararlanmayı kolaylaştırarak zamanı ve mesafeleri azaltır.
- 5- E-öğrenme süreci, uygun şekilde tasarlanırsa, öğrencinin öz sorumluluğunu geliştirebilir, araştırma ve deneme yeteneklerini destekleyebilir ayrıca yaratıcılığının bazı yönlerini ve yeteneklerini uyarabilir.
- 6- Sanal eğitim süreci, eğitimlerinin yanında çalışmaya zorlananlar ya da okulda alışılmadık sosyal problemlerle yüz yüze gelen öğrenciler gibi özel durumları olanların okulu terk etme oranını düşürmek için iyi bir fırsattır.

⁵⁶ Foreign Policy dergisi, 2020'nin başında dijital eğitime yapılması beklenen yatırımların büyüklüğünü 325 milyar dolar olarak tahmin ediyor. Önceki diğer raporlar, uzaktan eğitim pazarının 2025'te önemli ölçüde harekete geçeceğini belirtti - ve bu COVID-19 krizinin patlak vermesinden önceydi.

"Sanal Eğitime Geçiş ... Beklentiler ve Zorluklar", Dar Al-Salam Vakfı, 26.07.2020, <https://bit.ly/2X0kVYg>

⁵⁷ Dünya çapında halk eğitimine yatırım yapmak her zamankinden daha önemli hale geldi, Investing in public education worldwide is now more important than ever, Brookings, June 19, 2020, <https://brook.gs/3fpPZa8>

⁵⁸ Bir önceki kaynak

- 7- Birçok öğrencinin kaliteli bir eğitim alma şansını artırma; öyle ki öğrenci, ek açıklamalara başvurarak bazı konulardaki eksikliklerini giderebilir.
- 8- Yeni güncellemelere uygun eğitim içeriği geliştirmek için hükümet ve sivil toplum kuruluşları arasında ve okullarla üniversiteler arasında iş birliği ve koordinasyon fırsatlarının artırılması.
- 9- Bazı akıllı dijital ders sistemleri, öğrencilerin mevcut zayıflıklarını değerlendirebilir ve öğrencilerin belirli hataları yapma sebeplerini tespit ederek öğretmenlerin öğrencilere daha etkili bir şekilde yardımcı olmalarını kolaylaştırabilir.
- 10- Dijital öğrenme, bazı öğrenciler için ek fayda sağlayabilir. Özellikle anadilleriyle eğitim görmeyen öğrenciler, videoları duraklatabilecek ve bilmedikleri kelimelerin anlamlarını arayabilecekler. Ayrıca okullarında zorbalık gibi sosyal sorunlardan sıkıntı çeken veya iyi öğretmenleri olmayan öğrenciler için de uygun bir çözüm gibi görünebilir.

Şekiller Listesi:

Şekil 1: Örneklemin şehirlere göre dağılımı	7
Şekil 2: Örneklemin bilgileri	8
Şekil 3: Uzaktan eğitim deneyiminin genel değerlendirmesi	17
Şekil 4: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre uzaktan eğitim deneyiminin genel değerlendirmesi	18
Şekil 5: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin EBA ders videoları ile deneyimi	19
Şekil 6: Velilerin bakış açısından eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA ders videoları ile deneyimi	20
Şekil 7: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin EBA ders videolarından yararlanma derecesi	21
Şekil 8: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA ders videolarından yararlanma derecesi	22
Şekil 9: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin EBA platformuyla deneyimi	24
Şekil 10: Velilerin bakış açısıyla eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA platformuyla deneyimi	25
Şekil 11: Velilerin bakış açısından öğrencinin EBA platformundan yararlanma derecesi	26
Şekil 12: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin EBA platformundan yararlanma derecesi	27
Şekil 13: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin canlı derslerle deneyimi	28
Şekil 14: Velilerin bakış açısından eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin canlı derslerle deneyimi	29
Şekil 15: Velilerin görüşlerine göre öğrencinin canlı derslerden yararlanma derecesi	30
Şekil 16: Eğitim kademesi, ikamet yeri ve Türkçe seviyesi değişkenlerine göre öğrencinin canlı derslerden yararlanma derecesi	32
Şekil 17 :Uzaktan eğitim döneminde öğretmenin öğrenci takibi	33
Şekil 18: Velilerin karşılaştıkları teknik sorunlar	34